

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma / Kasvatus- ja perhetyö

Immi Heininen ja Sanni Lampinen

VANHEMMAT ESIOPETUKSEN INTEGROIDUN PIENRYHMÄN LAADUN
ARVIJOIJINA

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU Sosiaalialan koulutusohjelma

HEININEN, IMMI
LAMPINEN, SANNI

Vanhemmat esiopetuksen integroidun pienryhmän laadun arvioijina

Opinnäytetyö
Työn ohjaaja
Toimeksiantaja
Lokakuu 2009
Avainsanat

60 sivua + 11 liitesivua
Lehtori Auli Jungner
Kotkan kaupunki, päiväkotiki Sateenkaari
päivähoito, esiopetus, erityispäivähoito, laatu,
kasvatuskumppanuus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Kotkan kaupungin ylläpitämässä päiväkotiki Sateenkaarella toimivan esiopetuksen integroidun pienryhmän laatua lasten vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksessa keskitytään siihen, miten esiopetuksen pienryhmä vanhempien mielestä toimii, miten lapsi viihtyy päivähoitossa, miten kasvatuskumppanuus pienryhmässä toteutuu sekä mitä laatu päivähoitossa vanhempien mielestä tarkoittaa ja miten laatu toteutuu esiopetuksen pienryhmässä. Työssä yhdistyy sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen tutkimus, ja aineistonkeruun menetelmänä on kahtena kyselynä toteutettu survey-tutkimus.

Tutkimus toteutettiin kahtena asiakaskyselynä esiopetuksen toimintakautena 2008–2009. Ensimmäinen kysely jaettiin pienryhmän lasten vanhemmille syksyllä 2008 ja se käsitteli vanhempien ensivaikutelmia sekä kartoitti heidän näkemyksiään päivähoiton ja esiopetuksen laadusta. Toinen kysely toteutettiin keväällä 2009 ja sen tarkoituksena oli selvittää, miten vanhempien laatutekijöiksi nostamat asiat toteutuvat esiopetuksen integroidussa pienryhmässä.

Tutkimusten tuloksista ilmeni, että pienryhmän lasten vanhemmat olivat tyytyväisiä ryhmän toimintaan ja kokivat sen laadukkaaksi. Vanhemmat nostivat vastauksissaan keskeisiksi päivähoiton laadun tekijöiksi lapsilähtöisyyden, kasvatuskumppanuuden, turvallisuuden, henkilökunnan riittävyden ja pätevyyden, palvelun tason sekä asianmukaiset tilat. Esiopetuksen laatutekijöiksi he nimesivät näiden lisäksi kouluvalmiuksien kehittämisen, toiminnan monipuolisuuden sekä leikin.

Päivähoiton laatua voidaan arvioida laatutekijöiden mukaan. Ne jaetaan puitetekijöihin, välillisesti ohjaaviin tekijöihin, prosessitekijöihin sekä vaikuttavuustekijöihin. Päivähoiton laatua voidaan tarkastella kunkin tekijän osalta erikseen tai eri tekijöiden muodostamana kokonaisuutena. Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että vanhemmat arvostavat samoja asioita, jotka on määritelty päivähoiton laatutekijöiksi. Koska vanhempien vastauksista ei noussut esiin kehittämishaasteita, voidaan päätellä, että laadukas päivähoito toteutuu esiopetuksen integroidussa pienryhmässä päiväkotiki Sateenkaarella.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Social Care

HEININEN, IMMI
LAMPINEN, SANNI

Parents as Evaluators on the Quality of an Integrated
Small Group in Preschool Education

Bachelor's Thesis
Supervisor
Commissioned by
October 2009

60 pages + 11 pages of appendices
Auli Jungner, Senior Lecturer
City of Kotka, Sateenkaari Day-Care Centre

Keywords

day-care, preschool education, special day-care, quality,
educational partnership

The aim of study was to clear out the quality of preschool education in an integrated small group from the viewpoint of children's parents in Sateenkaari Day-Care Centre in Kotka. The study focused on finding out how do the parents feel about preschool education in the small group, how happy is a child in day-care, how educational partnership is implemented in a small group, what does quality in day-care mean for the parents, and how it is realized in small groups. The study combines a qualitative and quantitative research, and the material was collected by a survey performed by two enquiries.

The findings of the study show that the parents of the children who belong to the small group are satisfied with the work of the group and consider it to be of high quality. In their responses, the parents mention that the factors central to the quality of day-care are child-orientedness, educational partnership, safety, the sufficiency and competence of the staff as well as the level of service and appropriate facilities. In addition to these factors, they regard the development of school readiness, versatile activities and play as quality factors as well in preschool education.

The quality in day-care can be evaluated according to the quality factors, which are divided into framework factors, indirect guiding factors, process factors and factors that influence. Thus, the quality in day-care can be looked at separately for each factor or as a whole of different factors. The findings of the study indicate that the parents appreciate the same things that have been defined as day-care quality factors. Since the parents' responses did not include any challenges for development, it can be concluded that high quality in day-care is implemented in the integrated small group in preschool education provided in Sateenkaari Day-Care Centre.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUS.....	7
2.1 Varhaiskasvatusta ja sen laatua ohjaavat asiakirjat ja lait	8
2.1.1 Laki ja asetus lasten päivähoidosta	9
2.1.2 Perusopetuslaki.....	10
2.1.3 Lastensuojelulaki.....	10
2.1.4 Sosiaalihuoltolaki	11
2.1.5 Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.....	11
2.1.6 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista	12
2.1.7 YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimus	12
2.2 Varhaiskasvatussuunnitelmat	13
2.3 Varhaiskasvatuksen muodot.....	15
2.3.1 Päivähoito.....	15
2.3.2 Esiopetus	17
2.3.3 Erityisvarhaiskasvatus.....	18
2.4 Varhaiskasvatusympäristö.....	18
2.5 Varhaiskasvatuksen sisällöt ja toteuttaminen.....	19
2.6 Erityistä tukea tarvitsevat lapset.....	21
3 VARHAISKASVATUS KOTKASSA	23
3.1 Organisaatio.....	25
3.2 Päiväkoti Sateenkaari	26
4 LAADUKAS PÄIVÄHOITO	27
4.1 Euroopan komission päivähoidolle asettamat laatutavoitteet.....	27
4.2 Päivähoidon laatutekijät	28
4.2.1 Palvelutaso - riittävyys ja saatavuus.....	29
4.2.2 Päivähoidon laadun puitetekijät	30
4.2.3 Päivähoidon laadun välillisesti ohjaavat tekijät	31
4.2.4 Päivähoidon laadun prosessitekijät	33
4.2.5 Päivähoidon laadun vaikutukselliset tekijät	35
4.3 Laadunhallinta ja -arviointi Kotkassa.....	37
4.4 Kasvatuskumppanuus laadukkaan päivähoidon taustalla.....	39
5 TUTKIMUS	42
5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelma	42

5.2 Tutkimusmenetelmä	43
5.3 Tutkimuksen suorittaminen	44
5.4 Tutkimusaineisto ja sen käsittely.....	45
5.5 Tutkimuksen reliaabelius ja validius	46
6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	47
6.1 Alkukysely.....	47
6.2 Loppukysely	52
7 POHDINTA	55
LÄHTEET.....	58

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Alkukysely

Liite 3. Loppukysely

1 JOHDANTO

Suomalainen päivähoitojärjestelmä on herättänyt ihailua yleismaailmallisesti omalla laadukkuudellaan. Päivähoitojärjestelmämme vahvuutena on varhaislapsuudesta huolehtimisen erilaisten keinojen muodostama laaja perhe- ja lapsipoliittinen kokonaisuus. Lapsista huolehtiminen alkaa äitiysneuvolasta jatkuen lastenneuvolan, päivähoiton ja koulun kautta nuoruudesta aikuisuuteen. Varhaiskasvatuksen vahvuus päivähoitossa rakentuu kasvatuksellisen, opetuksellisen ja hoidollisen tehtävän yhdistymiseen. Tämä tehtävien yhdistyminen palvelee suomalaisia perheitä parhaalla mahdollisella tavalla. Vanhemmat tarvitsevat lapsilleen luotettavaa ja laadukasta päivähoitoa, jossa he arvostavat erityisesti monipuolisia toimintamahdollisuuksia ja lapsen yksilöllistä huomiointia. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 152–153.)

Päivähoidon laatu koostuu monista eri osa-alueista. Yhdessä nämä tekijät muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden ja täydentävät toinen toisiaan. Päivähoidon laadun osa-alueet voidaan jakaa laadunarviointimallin mukaisesti laatutekijöihin. Mallissa esitettyjen laatutekijöiden oletetaan olevan toisistaan riippuvia siten, että laadukkaiden vaikutusten edellytyksenä on laadukas prosessi, joka ohjautuu välillisesti vaikuttavista tekijöistä ja on viime kädessä puitetekijöiden säätelemä. Nämä laatutekijät pitävät sisällään esimerkiksi lapsiryhmien koon, hoitosuhteen pysyvyyden, kasvatuskumppanuuden, henkilöstön ammattitaidon, lapsen viihtymisen, sekä lapsen kasvun ja kehityksen. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 162.)

Vahvuusalueena suomalaisessa päivähoitossa voidaan pitää kokonaisvaltaista näkemystä varhaiskasvatuksesta. Kasvun kontekstuaalisuuden teorian mukaan varhaiskasvatuksen laatu perustuu perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön eli kasvatuskumppanuuteen. Päivähoitossa oleva lapsi elää kahden kasvuympäristön todellisuudessa kodin ja päivähoiton aikuis- ja vertaissuhteiden yhteisössä. Varhaiskasvatusympäristö ihmisineen ja tapahtumineen on erottamaton osa lapsen päivittäistä arkea. Kasvatuskumppanuudessa on olennaista tarkastella vanhempi-lapsisuhteen ohella myös sitä vuorovaikutusta, joka syntyy lapsen ja kasvattajan ja hoito- ja kasvatusyhteisön kesken. (Kaskela & Kekkonen 2006, 5.) Vanhempien ja kasvattajien välinen tasavertainen yhteistyösuhde muodostuu dialogista, toisen kuulemisesta, kunnioituksesta ja luottamuksesta. Toimiva kasvatuskumppanuus luo pohjan laadukkaalle varhaiskasvatukselle ja mahdollistaa

päivähoidon ja kodin yhteiset kasvatuskäytännöt vaikuttaen positiivisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Vaikka suomalainen varhaiskasvatus on maailmalla yleisesti ihailun kohteena, on yksittäisillä päivähoitoyksiköillä silti omat kehittämishaasteensa. Päiväkodeissa onkin hyvä saada tietoa siitä, mitkä asiat toteutuvat hyvin ja missä on vielä kehittämisen varaa. Halusimmekin auttaa päiväkotia Sateenkaarta tässä palvelun kehittämistehtävässä toteuttamalla kaksi laatua koskevaa kyselyä esiopetuksen integroidun pienryhmän toimivuudesta. Tutkimuksen avulla voidaan nähdä, miten pienryhmä toimii ja miten toimintaa sekä laatua voidaan edelleen kehittää. Pienryhmän laatu ja tutkimuksen tulokset kuvastavat osaltaan myös koko päiväkotia Sateenkaaren palvelun laatua asiakkaiden näkökulmasta.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvuja, kehitystä ja oppimista. Yhteiskunnan järjestämä varhaiskasvatus on kasvatuksen, hoidon ja opetuksen kokonaisuus. Se on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. Tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan lapsen vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 124.)

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Varhaiskasvatusta toteutetaan päivähoitossa yhdessä koulujen, neuvoloiden, seurakunnan ja muiden moniammatillisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Onnistuneen varhaiskasvatuksen perustana on avoin ja toimiva yhteistyö eri asiantuntijatahojen kanssa. Asiantuntijoiden välinen yhteistyö luo valmiuksia vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön väliselle kasvatuskumppanuudelle. Varhaiskasvatus toimiikin aktiivisesti uusien yhteistyötahojen löytämiseksi ja nykyisen yhteistyön kehittämiseksi yhä enemmän lasta ja perhettä tukevaan suuntaan. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 5–6.)

Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen voidessa hyvin, hänellä on parhaat mahdolliset edellytykset kasvuun, oppimiseen ja kehittymiseen. Hyvinvoiva lapsi nauttii yhdessäolosta lasten ja kasvattajien yhteisössä, kokee iloa ja toimimisen vapautta turvallisessa ja kiireettömässä ilmapiirissä. Lapsi on kiinnostunut ympäristöstään, ja voi itselleen sopivin haastein suunnata energiansa leikkiin, oppimiseen ja arjen toimiin. Varhaiskasvatuksessa lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi hänen terveyttään ja toimintakykyään vaalitaan ja lapsen perustarpeista huolehditaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, 15.)

Varhaiskasvatuksen toteutuksen lähtökohtana ovat lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet eli lapsilähtöisyys. Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan lapsen kulttuuriin, kokemuksiin ja toimintaan pohjaavaa oppimis- ja opettamisprosessia. Lapsilähtöisesti toimiva kasvattaja kunnioittaa lasta ainutlaatuisena yksilönä, jolla on omat ajatukset, tunteet, mielipiteet, kiinnostuksen kohteet, vahvuudet ja kehittymistarpeet. Hän näkee lapsen aktiivisena tekijänä, toimijana, tutkijana ja leikkijänä ja antaa lapsen osallistua toiminnan suunnitteluun. Lapsilähtöisen kasvatuksen on todettu edistävän lapsen sopeutumista yhteiskuntaan, tukevan lapsen itsetuntoa ja edistävän suoriutumista myöhemmin elämässä. Se onkin merkittävä voimavaratekijä lapsen elämässä. (Järvinen ym. 2009, 34–36.) Lapsen oppimistaitojen ja oppimismotivaation perusta luodaan varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisyyden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen avulla. Varhaiskasvatuksen perustana on ajatteleva, ihmettelevä, tutkiva ja oivaltava lapsi. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 11.)

2.1 Varhaiskasvatusta ja sen laatua ohjaavat asiakirjat ja lait

Suomessa varhaiskasvatusta ohjaavat erilaiset lait, asetukset ja linjaukset, jotka antavat varhaiskasvatukselle tietyt lähtökohdat. Niiden voidaan katsoa antavat perustan varhaiskasvatuksessa niin toiminnalle kuin sen laadun arvioinnillekin. (Hujala ym. 2007, 160.) Varhaiskasvatuspalveluita ohjaavat sekä valtakunnan että kuntien omat asiakirjat. Valtakunnallisia asiakirjoja, jotka ohjaavat varhaiskasvatusta, ovat lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatusta ohjaavia, kunnallisia asiakirjoja ovat kuntien ja päivähoito yksiköiden omat varhaiskasvatussuunnitelmat sekä kuntien varhaiskasvatuksen strategiat ja

linjaukset. Lait ja asetukset määrittävät varhaiskasvatuksen ja siihen sisältyvän esiopetuksen toteuttamista, kun taas linjaukset sisältävät yhteiskunnan valvoman ja järjestämän varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8–9.)

2.1.1 Laki ja asetus lasten päivähoidosta

Keskeisin päivähoitoa ja varhaiskasvatusta säätelevä asiakirja on laki ja asetus lasten päivähoidosta. Päivähoitolaissa lasten päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Laki takaa Suomessa jokaiselle alle kouluikäiselle lapselle oikeuden kunnalliseen päivähoitoon. (Laki lasten päivähoidosta 1973/36.)

Yleisten säännösten lisäksi päivähoitolaki säätelee muun muassa päivähoiton järjestämistä, tavoitteita, toimintamuotoja, päivähoitoruokailua ja -ympäristöä sekä erityistä tukea tarvitsevan lapsen kuntoutussuunnitelman laatimista. Päivähoitolaki velvoittaa kunnat järjestämään päivähoitoa sellaisin toimintamuodoin ja siinä laajuudessa kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää sekä tarjoamaan palveluja lapsen äidinkielellä. Päivähoitolaki määrittelee, että päivähoiton keskeisenä tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja kasvatustehtävässään ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoiton tulee tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä suotuisa kasvuympäristö. (Laki lasten päivähoidosta 1973/36.)

Lain mukaan päivähoiton tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen, lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti, edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Lapsen kehitystä edistäessään päivähoiton tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. (Laki lasten päivähoidosta 1973/36.)

Asetus lasten päivähoidosta sisältää normeja liittyen päivähoitopaikan hakemiseen, päivähoiton koko- tai osapäiväisyyteen, hoito ja kasvatustehtävissä toimivien henkilöiden ja lasten määrän väliseen suhteeseen, kasvatusta ja hoitotehtävissä toimivien henkilöiden

määrään suhteessa muuhun henkilökuntaan ja perhepäivähoidossa hoidettavien lasten määrään sekä päivähoitopaikan tarkistamiseen. Asetus määrää kunnan järjestämään päivähoitopalvelut niin, että lasten kasvatuksen ja hoidon tarve eri ikäryhmissä tulee tasapainoisesti ja paikallisten olojen edellyttämällä tavalla turvatuksi. (Asetus lasten päivähoidosta 1973/239.)

2.1.2 Perusopetuslaki

Perusopetuslaissa säädetään oppivelvollisuudesta ja perusopetuksesta. Merkittävää varhaiskasvatuksen kannalta on se, että laissa säädetään pääsääntöisesti oppivelvollisuutta edeltävästä esiopetuksesta. (Alila & Parrila 2004, 14.) Esiopetusta voidaan järjestää joko päivähoidossa tai esimerkiksi opetustoimen alaisuudessa koulussa. Esiopetus on luonteeltaan subjektiivista, eli kaikilla esiopetusikäisillä lapsilla on siihen oikeus. Oikeus esiopetukseen alkaa oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Vammaiselle lapselle voidaan tietyin edellytyksin antaa esiopetusta tätä aikaisemminkin riippuen lapsen oppivelvollisuuden alkamisesta. Erityistä tukea ja hoitoa tarvitsevalla tai vammaisella lapsella on oikeus esiopetukseen osallistumisen edellyttämiin avustajapalveluihin siten, kuin laissa on säädetty. Mikäli esiopetusta järjestetään päivähoidossa, sovelletaan erityistä hoitoa tarvitsevien lasten osalta lisäksi myös päivähoitolain säännöksiä. (Perusopetuslaki 1998/628.)

2.1.3 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain tarkoituksena on taata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuolto, opetustoimea sekä muita lapsille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niitä kehittäessään huolehdittava siitä, että näiden palveluiden avulla voidaan tukea vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa sekä saada selville lasten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Kunnan on tarvittaessa järjestettävä erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia tukevaa toimintaa. Palveluja järjestäessä ja kehitettäessä kunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toiveisiin. Lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia tai huoltajia heidän

kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain, sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja kunnan muiden viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistä niiden syntymistä. Lastensuojelulaki määrittää päivähoidon myös lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteeksi. (Lastensuojelulaki 2007/417.)

2.1.4 Sosiaalihuoltolaki

Sosiaalihuoltolaki sisältää säännökset sosiaalipalveluista ja niiden järjestämisestä kunnan asukkaille. Sosiaalihuollon toimeenpanosta huolehtii kunnan määräämä monijäseninen toimielin, jonka on huolehdittava niistä asioista, jotka kuuluvat sosiaalilautakunnan tehtäviin. Sosiaalihuollolla tarkoitetaan laissa sosiaalipalveluja, toimeentulotukea, sosiaaliavustuksia, sosiaalista luottoa ja niihin liittyviä toimintoja, joiden tarkoituksena on edistää ja ylläpitää yksityisen henkilön, perheen sekä yhteisön sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä. (Sosiaalihuoltolaki 2002/1134.) Laki velvoittaa kunnan huolehtimaan myös sellaisista sosiaalipalveluista, joista on säädetty erikseen omalla lainsäädännöllään. Näitä erityisiä sosiaalipalveluja ovat lasten päivähoito, lasten ja nuorten huolto, kehitysvammaisten erityishuolto, vammaishuolto, päihdeongelmaisten huolto, ottolapsineuvonta, isyyden selvittäminen, lapsen elatuksen turvaamistoimenpiteet ja muut sosiaalipalvelut. (Järvinen ym. 2009, 97–98.)

2.1.5 Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista

Laki ja asetus ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista pyrkii edistämään sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta saada laadultaan hyvää kohtelua ja sosiaalihuoltoa. Tämän toteuttamiseksi edellytetään, että sosiaalihuollon ammattilaisilla on tarvittava koulutus ja perehtyneisyys. Päivähoidon osalta laki määrittelee, että lastentarhanopettajan tehtäviin vaaditaan vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulu tutkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot siinä laajuudessa kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lähihoitajan tehtäviin vaaditaan lain mukaan soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto. Päivähoidon johtotehtäviin vaaditaan lain mukaan

lastentarhanopettajan ammatillinen kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005/272.)

2.1.6 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista koskee asiakkaan asemaa ja oikeuksia sekä viranomaisten että yksityisten järjestämässä sosiaalihuollossa. Lain tarkoituksena on edistää asiakaslähtöisyyttä, asiakassuhteen luottamuksellisuutta sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Laki velvoittaa työntekijän kohtaamaan asiakkaan hänen yksityisyyttään ja vakaumustaan kunnioittaen, asiakkaan ihmisarvoa loukkaamatta. Sosiaalipalveluja toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipiteet, etu, yksilölliset tarpeet, kulttuuritausta ja äidinkieli sekä hänen itsemääräämisoikeuttaan on kunnioitettava. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812.)

2.1.7 YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimus

Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin, joista yksi tärkeimmistä on YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Se on tehty lapsen erityisten tarpeiden ja etujen turvaamiseksi ja koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia. Lapsen oikeuksien sopimus on maailman laajin ihmisoikeussopimus, johon lähes kaikki maailman maat ovat sitoutuneet. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan ja edistämään sopimuksessa määritellyjä lapsen oikeuksia, jotka ovat luonteeltaan sekä poliittisia ja kansalaisoikeuksia että sosiaalisia, taloudellisia ja kulttuurisia oikeuksia. Lapsen oikeuksien yleissopimus velvoittaa erityisesti valtiota ja kuntia sekä lasten vanhempia ja muita aikuisia. Suomessa sopimusta sovelletaan suoraan osana kansallista lainsäädäntöä. (Lapsuuden arvon ja lasten oikeuksien puolustajana.)

Lapsen oikeuksien sopimukseen liittyy neljä pääperiaatetta, joiden mukaan kaikki lapset ovat tasa-arvoisia: lapsen etu on ensisijainen kaikessa päätöksenteossa, lapsella on oikeus hyvään elämään ja lapsen näkemys on otettava huomioon. Viranomaisten on kaikissa lasta koskevissa toimenpiteissään ja päätöksissään arvioitava niiden vaikutukset lapseen, kuunneltava lapsen mielipidettä ja otettava huomioon lapsen etu. Lapsen etu on

sisällytettävä ja toimeenpantava kaikessa lainsäädännössä ja hallinnollisissa päätöksissä ja toimissa, jotka vaikuttavat lapsiin. (Lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä.)

Varhaiskasvatuksessa kasvattajat ja opettajat ovat sopimuksen toteuttajina ja valvojina avainasemassa. Suomessa Lastentarhanopettajaliitto on vahvistanut Lapsen oikeuksien sopimuksen lastentarhanopettajan ammattietiikan keskeisenä lähtökohtana. (Lapsuuden arvon ja lasten oikeuksien puolustajana.)

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelmia on valtakunnallisella ja kunnallisella tasolla. Lisäksi päivähoitoyksiköillä on omat varhaiskasvatussuunnitelmansa ja jokaiselle lapselle laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa oma yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. Kaikki varhaiskasvatussuunnitelmat pohjaavat varhaiskasvatuksen perusteisiin sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Kunnan ja yksikön varhaiskasvatussuunnitelmat muodostavat selkeän jatkuvan kokonaisuuden. (Järvinen ym. 2009, 125.) Varhaiskasvatussuunnitelmassa on neljä toisiaan täydentävää tasoa. Tavoitteena on todentuvan vasunperiaate, jossa valtakunnallisen suunnitelman keskeisimmät asiat kulkevat läpi lapsikohtaisiin suunnitelmiin asti, kokoajan täsmentyen. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteuttamista. Sen valmistumisesta ja sisällöstä on vastannut Stakesin pääjohtajan nimeämä ohjausryhmä apunaan työvaliokunta, Stakesin varhaiskasvatuksen asiantuntijatiimi ja muut asiasisällön mukaan kootut asiantuntijaryhmät. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, ohjata sisällöllistä kehittämistä ja luoda edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Perusteiden tavoitteena on lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksen palveluissa ja moniammatillista yhteistyötä lasta ja perhettä tukevien palvelujen kesken. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat kaikkia toimintamuotoja yhteiskunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa. Kuntien tehtävänä on arvioida varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta kuntansa varhaiskasvatuksen palvelujen toteutumista ja konkretisoida omassa suunnitelmassaan varhaiskasvatuksen

sisällöt ja toimintatavat eri toimintamuodoissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 2, 7–8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat pohjana kuntien tehdessä varhaiskasvatussuunnitelmiaan. Kunnan omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa otetaan lisäksi huomioon kunnassa tehdyt lasta ja perhettä koskevat suunnitelmat, kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja esiopetussuunnitelmat. Kunnan varhaiskasvatuksen linjauksissa tai varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään millaisia seudullisia, alueellisia ja yksikkökohtaisia suunnitelmia kunnassa tehdään ja miten ne vahvistetaan ja tarkistetaan säännöllisesti. (Kunnan vasu)

Yksikkökohtaiset, eli päiväkotikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat konkreettisia toimintasuunnitelmia, jotka laaditaan yhteistyössä koko kasvattajayhteisön kesken. Yksikkökohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa ilmenevät päiväkodin historia, arvot ja toiminta-ajatus, kasvatus-, lapsi- ja oppimiskäsitykset, arjen pedagogiikka, arki päivärhythmeineen sekä kasvatus- ja yhteistyökumppaneineen. Päiväkotikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma määrittää myös lapsen havainnoimisen, tukemisen ja arvioimisen sekä päiväkodin sisällölliset orientaatiot mahdollisine painotusalueineen. (Järvinen ym. 2009, 126.)

Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tukee lapsen yksilöllistä kasvua, kehitystä ja oppimista (Lapsen vasu). Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Suunnitelmassa käydään läpi lapsen yksilölliset tarpeet, vanhempien kasvatusnäkemys, lapsen toiminta vertaisryhmässä sekä henkilöstön näkemys lapsen kasvusta ja kehityksestä. Yksilöllisen hoito- ja kasvatussuunnitelman tavoitteena on toimia jatkuvan arvioinnin ja suunnitelmallisen lapsikohtaisen toiminnan toteuttamisen työvälineenä. Suunnitelma on dokumentti, joka helpottaa lapsen elämään kuuluvia siirtymiä ja syventää päivähoidon yhteistyötä moniin yhteistyötahoihin kuten esiopetukseen, kouluun ja neuvolaan. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 19.)

2.3 Varhaiskasvatuksen muodot

Lapsiperheiden tuki koostuu suomalaisessa yhteiskunnassa sosiaali- ja terveystaloudellisesta tuesta. Varhaiskasvatuspalvelut ovat siis osa suomalaista palvelujärjestelmää. Varhaiskasvatuspalvelut muodostavat lapselle ja perheelle yhtenäisen kokonaisuuden, jonka toteutumisessa tärkeää on eri tahojen välinen yhteistyö. Varhaiskasvatus mahdollistetaan erilaisten palvelujen kautta myös niille lapsille, jotka eivät ole päivähoitossa, esimerkiksi erilaisen avoimen toiminnan kautta. (Järvinen ym. 2009, 97.) Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti erilaisissa varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. Päivähoitolaki velvoittaa kunnat järjestämään varhaiskasvatuspalveluja. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kuntien lisäksi järjestöt, yksityiset palveluntuottajat sekä seurakunnat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, 11–12.)

2.3.1 Päivähoito

Päivähoidon määrittely perustuu päivähoitolakiin (36/1973), jonka mukaan lasten päivähoitolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Suomessa päivähoitoa toteutetaan pääsääntöisesti päiväkodeissa tavoitteellisena varhaiskasvatuksena. Suomalainen päivähoito toimii niin sanotun educare-mallin mukaan, joka yhdistää varhaislapsuuden pedagogiikan perheille tarjottavaan sosiaalipalveluun. Siinä otetaan huomioon lapsen hoidolliset, kasvatukselliset ja esiopetukselliset tarpeet. Myös vanhempien tarpeet saada lapselle hoitopaikka huomioidaan kokonaisvaltaisesti yhden järjestelmän puitteissa. (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen 1999, 6.) Päivähoidon käytännön toiminnan perusta muodostuu lasten terveydestä ja fyysisestä kasvusta huolehtimisesta (Peltonen 2004, 30).

Päivähoidolle on asetettu valtakunnallinen tavoiteohjelma, jossa korostetaan voimakkaasti kodin ja päivähoitoyhteistyötä. Päivähoidon toimintojen tulisi tukea kodin kasvatustyötä ja monipuolistaa ja rikastuttaa aikuisten ja lasten välisiä suhteita. Päivähoidon kasvatustavoitteet pyrkivät edistämään lapsen kokonaispersoonallisuuden kehittymistä. Päivähoidon kasvatuksen osa-alueiden tavoitteita ovat elinikäisen oppimisen

tavoitteet, fyysisen kasvatuksen tavoitteet, sosiaalisen kasvatuksen tavoitteet, emotionaalisen kasvatuksen tavoitteet, esteettisen kasvatuksen tavoitteet, älyllisen kasvatuksen tavoitteet sekä eettisen ja uskonnollisen kasvatuksen tavoitteet. Tavoitteita pyritään toteuttamaan erilaisten opetus- ja toimintatuokioiden kautta, joissa keskitytään esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan, kuvalliseen ilmaisuun tai kouluvalmiuksien kehittämiseen. (Peltonen 2004, 30–31.)

Keskeisin päivähoidon järjestämismuoto on päiväkotitoiminta. Päiväkodeissa toiminta tapahtuu erisuuruisissa ryhmissä lasten iästä ja toimintamuodoista riippuen. Päiväkodeissa on kokopäiväisiä ja osapäiväisiä hoitopaikkoja alle kouluikäisille lapsille. Hoitoa tarjotaan pääsääntöisesti kello 6.30 - 17.00, mutta jotkut päiväkodit joustavat aukioloajoissaan ja tarjoavat pidennettyjä aukioloaikoja perheiden tarpeiden mukaan. Useissa kunnissa on myös vuorohoitoa tarjoavia päiväkotiyksiköitä, jotka tarjoavat iltä-, yö- ja viikonloppuhoitoa.

Varhaiskasvatusta toteutetaan myös perhepäivähoitona. Perhepäivähoidolla tarkoitetaan lapsen omassa kodissa, hoitajan kodissa tai erikseen suunnitellussa ryhmäperhepäiväkodissa järjestettyä varhaiskasvatustoimintaa. Ryhmäperhepäivähoitoa toteutetaan kunnan osoittamissa kodinomaisissa tiloissa, jossa kaksi hoitajaa voi hoitaa yhdessä kahdeksaa lasta ja kahta osapäiväistä esiopetukseen osallistuvaa lasta tai pientä koululaista. (Järvinen ym. 2009, 99.)

Perhepäivähoidolla on hoito-, kasvatus- ja oppimisympäristönä erityispiirteitä, jotka voidaan nähdä tämän hoitomuodon vahvuutena. Näitä erityispiirteitä ovat muun muassa arkipäivän kokonaisvaltaisuus, kodinomaisuus, pieni ryhmä, perhepäivähoitajan lämmin ja läheinen hoitosuhde lapsiin ja heidän vanhempiansa sekä lasten erityistarpeiden huomioiminen. Perhepäivähoitaja hoitaa samoja askareita, joita kotonaan lapsiaan hoitava äiti tekisi: kotitöitä ja erilaisia päivittäisiä askareita, joita lapsi voi seurata sivusta ja joihin hän voi osallistua. Tämän lisäksi perhepäivähoitaja huolehtii lasten perushoidosta ja tarpeista, ulkoilee heidän kanssaan sekä viihdyttää heitä leikkien, pelaten ja lukien. Perhepäivähoitajalla on monta roolia, hän on hoitaja, kasvattaja, viihdyttäjä, lohduttaja, keittäjä ja siistijä. (Keskinen & Virjonen 2004, 225).

Päivähoidon kolmas muoto on avoin päivähoitotoiminta, joka on leikkitoimintaa kotona oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen. Avointa varhaiskasvatustoimintaa tarjoavat kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset palveluntuottajat. Avoimen toiminnan muotoja ovat muun muassa leikkikerhot, leikkipuistot ja avoimet päiväkodit. (Järvinen ym. 2009, 99.)

2.3.2 Esiopetus

Esiopetus pohjautuu esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, jossa on mainittu, mitä esiopetuksen järjestäminen edellyttää. (Högström & Saloranta 2001, 16) Esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja sen pedagogiikkaa. Se on vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista tarjottavaa suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta, joka liittyy kiinteästi sekä varhaiskasvatukseen että perusopetukseen. (Kotkan kaupungin esiopetussuunnitelma, 3.) Esiopetuksessa lapsille taataan tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000, 7).

Esiopetus pohjautuu opetuksen eheyttämiseen. Se muotoutuu kokonaisuuksista, jotka liittyvät lapsen elämänpiiriin sekä lapsen maailmankuvaa laajentaviin ja jäsentäviin sisältöihin. Keskeinen osa oppimista on kokemusten ja tietojen käsittely monin eri tavoin vuorovaikutuksessa aikuisten ja lasten kanssa. Eheyttävän opetuksen työtapoja määrittävät opetuksen tavoitteet ja tarkoituksenmukaisuus. Työtapojen monipuolisella käytöllä pyritään saamaan erilaisia kokemuksia ja taitoja eri tiedonaloista. Esiopetuksessa tiedonalojen sisältöjen avulla lapsi laajentaa maailmankuvaansa ja oppii itsestään oppijana. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000, 10.)

Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on lapsen suotuisten kasvu-, kehitys-, ja oppimisedellytysten edistäminen. Siinä tuetaan ja seurataan lapsen psyykkistä, fyysistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä sekä ehkäistään ennalta mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2000, 7.) Esiopetuksessa nähdään tärkeänä eri toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö. Erityisen merkittävää on tulevan koulun ja esiopetuksen kanssa luotava yhteinen opetus- ja toimintakulttuuri sekä lasten huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. (Högström & Saloranta 2001, 16.)

2.3.3 Erityisvarhaiskasvatus

Päiväkotien tarjoama erityisvarhaiskasvatus toteutetaan joko tavallisessa päiväkotiryhmässä, segregoidussa erityisryhmässä tai integroidussa erityisryhmässä. Segregoidussa erityisryhmässä on vain erityistä tukea tarvitsevia lapsia kun puolestaan integroidussa ryhmässä on erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja tukilapsia. Useimmiten erityistä tukea tarvitseva lapsi on sijoitettu tavalliseen päiväkotiryhmään kahden paikalle, jolloin hänen ainut tukitoimensa on kiertävä erityislastentarhanopettaja. Tavallisessa päiväkotiryhmässä olevalla erityistä tukea tarvitsevalla lapsella on myös mahdollisuus saada henkilökohtainen avustaja. Päiväkotihoidon lisäksi erityisvarhaiskasvatusta toteutetaan myös perhepäivähoidossa. (Kontu & Suhonen 2005, 38.)

2.4 Varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristö muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta. Siihen kuuluvat lähiympäristö, rakennetut tilat, materiaalit, välineet ja ihmissuhteet. Hyvä kasvu- ja oppimisympäristö takaa, että lapsi tulee kuulluksi, huomioduksi, nähdyksi ja ymmärretyksi. Tämän toteutuminen vaatii henkilökunnan, vanhempien ja muiden yhteistyötahojen välistä jatkuvaa ja avointa kanssakäymistä, aitoa kasvatuskumppanuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17–18.)

Lapsen ikätasoa vastaavan toiminnan mahdollistavat kasvu- ja oppimisympäristön tietoinen ja suunnitelmallinen luominen, ylläpitäminen ja uudistaminen. On tärkeää, että lapsi otetaan mahdollisimman pian mukaan oman leikkiympäristönsä suunnitteluun, sillä lapsi on paras asiantuntija erilaisten leikkien ja toimintojen vaatimiin tila- ja välineratkaisuihin. Aikuinen on lapsen kasvuympäristön tärkein osatekijä, sillä hyvän kasvuympäristön luominen lähtee aikuisen ja lapsen välisestä läheisestä vuorovaikutuksesta. Leikkiympäristön luomisessa yhdistyvät lasten kiinnostuksen kohteet, sekä kasvattajien asiantuntemus lasten leikin kehitysvaiheista ja leikkikulttuureista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22.)

Hyvä fyysinen kasvu- ja oppimisympäristö huomioi lapsen perustarpeet päivärytmissä ja turvaa aikuissuhteiden pysyvyyden ja tuttuuden. Kun lapsen perustarpeet on tyydytetty, mahdollistuu myös lapsen luova toiminta eli liikkuminen, leikkiminen ja piirtäminen.

Ympäristön tulee mahdollistaa jatkuvuus pitkäkestoisen toiminnan ja tutkimalla oppimisen kautta. Lapsen on saatava kasvaa kiireettömässä ympäristössä ja hänelle on annettava mahdollisuus edetä omaan tahtiinsa. Fyysisen kasvuympäristön on tuettava lapsen pyrkimyksiä uuden oppimiseen, jo oppimansa toistamiseen sekä erilaisten asioiden harjoitteluun. Virikkeet ja ympäristön esteettisyys edesauttavat lapsen luontaisen uteliaisuuden kehittymistä oppimisen iloksi ja aktiivisuudeksi. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 13.)

Hyvä psyykinen ja sosiaalinen kasvu- ja oppimisympäristö on turvallinen, kiinnostava ja rohkaiseva sekä haasteita tarjoava. Siinä lapsi huomioidaan yksilönä, hänen toiveitaan kuunnellaan ja hänen tarpeensa huomioidaan. Psyykkisen kasvu- ja oppimisympäristön lähtökohta on kiireetön ilmapiiri. Hyvä psyykinen ympäristö tarjoaa lapselle vuorovaikutussuhteita, jolloin kasvattajat ovat psyykkisesti läsnä ja osaavat reagoida oikea-aikaisesti lasten tekemisiin. Psyykkisen kasvu- ja oppimisympäristön tavoitteena on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvausta sekä myönteistä asennetta erilaisia kulttuureja ja toimintaympäristöjä kohtaan. Ympäristön tulee olla kokeiluja sallivaa ja itsenäiseen, oppitujen taitojen kokeiluun rohkaisevaa. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 12–13.)

2.5 Varhaiskasvatuksen sisällöt ja toteuttaminen

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Varhaiskasvatuksen tavoitteet pyritään liittämään elinikäiseen oppimiseen ja elämisen taitoihin. Sisällölliset orientaatiot eli valmiudet toimivat varhaiskasvatuksessa tavoitteiden ohjauksen välineinä kasvattajille ja muodostavat jatkumon esiopetuksen sisältöalueiden kanssa. Päivähoidon perinteisiä sisältöalueita ovat kieli ja kommunikaatio, liikunta ja terveyden vaaliminen, musiikki, ympäristö- ja luontokasvatus, kuvallinen ilmaisu ja matematiikka. (Järvinen ym. 2009, 123, 131.) Myös leikillä on tärkeä merkitys päivähoidossa, ja sen avulla toteutetaan eri sisältöalueiden opetusta.

Sisällöllistä suunnittelua varhaiskasvatuksessa tapahtuu valtakunnan, kunnan, yksikön sekä yksilöiden tasolla. Lasten vanhemmilla on tärkeä rooli toiminnan suunnittelussa. Vanhemmat tarkastelevat kasvatustoimintaa kodin ja lapsensa näkökulmasta, jolloin toiminnan suunnitteluun saadaan yksityiskohtaista tietoa lapsen tarpeista. Kasvattajat

puolestaan tarkastelevat kasvatustoimintaa ammatillisesti, jolloin suunnitteluun saadaan mukaan alan uusien tieto ja päivitetty resurssitilanne. Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa on yhdessä ideointia, keskustelua ja näkemysten yhdistämistä lapsen parhaaksi. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 13.)

Lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteenalueisiin liittyvä ilmaiseminen. Nämä osa-alueet otetaan huomioon varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksen muodoissa. Ne ohjaavat kasvattajayhteisön tapaa toimia lasten kanssa. Leikkimisessä, liikkumisessa, tutkimisessa ja ilmaisemisessa toteutuvat kielen merkitys, sisällölliset valmiudet ja lapsen oppiminen. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 30.)

Varhaiskasvatuksen oppimiskäsityksen lähtökohtana on oppimisen ilo. Onnistunut oppiminen on tutkimista, kokeilua, havainnointia, jäljittelyä, aktiivista uuden omaksumista ja jo omaksutun uudelleen jäsentymistä. Olennaista on luoda lapselle perusvalmiuksia oppimiseen ja oppimismotivaatioon. Rakentava, pohtiva ja virheet salliva lähestymistapa oppimiseen tuottaa syysseuraussuhteiden oivaltamista ja edesauttaa lapsen itsetunnon ja luovuuden kehittymistä. Oppimisvalmiudet kehittyvät kasvattajan tukiessa lapsen yritteliäisyyttä. Yritteliäs lapsi on luova, rohkea uusia asioita kohtaan, oma-aloitteinen, yhteistyökykyinen ja pitkäjännitteinen. Hyvässä oppimisympäristössä lapsen luontainen aktiivisuus pääsee toteutumaan ja vahvistumaan. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 9.)

Lapsi kehittyy ja oppii leikin kautta. Leikki antaa aikuiselle tärkeää tietoa lapsen kehityksestä ja oppimisesta sekä avaa lapselle uusia kehitysvaiheita. Leikki opettaa lapselle asioita, tukee hänen itsetuntoaan, kehittää hänen sosiaalisia taitojaan, opettaa elämää ja lasta käsittelemään omia tunteitaan. Leikkiä tukemalla tuetaan lapsen ainutlaatuista lapsuutta, kasvua ja kehitystä. Aikuisen on osallistuttava lapsen leikkiin ja tuettava sitä, jotta leikki olisi myönteistä lapsen kehitykselle. Leikissä lapsi oppii ihmisten toimintaa ohjaavat säännöt. Useimmiten leikki tuo lapselle iloa ja leikin tuomaa motivaatiota onkin hyvä hyödyntää erilaisissa oppimistilanteissa. Myös liikunta on lapselle olennainen ja ilmaisu- ja kokemistapa. Keskeistä siinä on liikunnan ilo ja leikinomaisuus. Liikunta auttaa lasta luomaan itsestään myönteistä ja realistista minäkuvaa, sekä se antaa lapselle mahdollisuuksia ja tilaisuuksia sosiaalisten taitojen

oppimiseen. Varhaiskasvatuksessa lapsi saa leikkiä liikkuen, liikkua leikkien, liikkua musiikin mukaan ja improvisoiden sekä harjoitella perusliikuntataitojaan. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 9, 15, 28.)

Varhaiskasvatukseen ilmaisun iloa ja elämyksiä saadaan musiikista, joka sulautuu kaikkeen tekemiseen. Lasta innostetaan laulamaan, soittamaan ja liikkumaan musiikin mukaan sekä kuuntelemaan musiikkia. Kehollista, sanallista, kuvallista ja musiikillista ilmaisua yhdistelemällä toteutuu varhaiskasvatuksessa myös luova ilmaisu eli draama. Luovan ilmaisun kautta lapsi saa harjoitella vuorovaikutustaitojaan ja kokea iloa ja myönteisiä tunteita yhdessä oman ryhmänsä kanssa. Kädentaidot ovat myös tärkeä osa varhaiskasvatuksen sisältöä, sillä ne mahdollistavat lapselle erilaisten työskentelytapojen kokeilemisen. Työskentelyssä tärkeintä on erilaisten uusien tapojen kokeileminen ja yhdisteleminen sekä elämysten saaminen omasta ilmaisusta. Kädentyöt tukevat ja laajentavat lapsen mielikuvitusta. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 28–29.)

2.6 Erityistä tukea tarvitsevat lapset

Varhaiskasvatuksessa lapsen erityisen tuen lähtökohtana ovat lapsen vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintojen yhteinen tarkastelu tai lapsen aiemmin havaittu erityisen tuen tarve. Erityistä tukea lapsi voi tarvita sosiaalisen, tunne-elämän, fyysisen, tiedollisen tai taidollisen kehityksen eri osa-alueilla eri pituisia aikoja. Tuen tarve voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot eivät turvaa hänen terveyttään tai vaarantavat hänen kehityksensä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 35.)

Lapsen tuen tarvetta arvioitaessa tuen suunnittelun pohjaksi on tärkeää luoda kokonaiskuva lapsesta, hänen vahvuuksistaan ja häntä innostavista asioista. Olennaista on tunnistaa ja määritellä lapsen yksilölliset toimintamahdollisuudet erilaisissa kasvatuksellisissa tilanteissa ja eri ympäristöissä, sekä niihin liittyvät tuen ja ohjauksen tarpeet. Lapselle varhaiskasvatuksen tukitoimet aloitetaan heti kun tuen tarve on havaittu ja tarvittaessa arvioinnin tueksi hankitaan lapsen tuen kannalta tarpeellinen asiantuntijan lausunto. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 35.)

Päivähoitolaki määrää, että erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tulee laatia kuntoutussuunnitelma. Se laaditaan muutaman kuukauden kuluttua lapsen hoitosuhteen alkamisesta, kun lapsi on päivähoidon henkilöstölle tuttu. Suunnitelmassa sovelletaan päivähoidon pedagogiikan käyttöön lapsen psykologiset ja lääketieteelliset tutkimustulokset. Kuntoutukselle asetetaan tavoitteet lapsen vahvoja ominaisuuksia vahvistaen ja sovitaan seurannasta ja käytettävistä menetelmistä. Kuntoutussuunnitelmaa seurataan jatkuvasti lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Seurannassa kuntoutukselle asetetut tavoitteet ja menetelmät tarkistetaan sekä sovitaan uudet tavoitteet, menetelmät sekä seuraava seuranta. Kuntoutussuunnitelma muuttuu lapsen kasvaessa, kehittyessä ja kuntoutuessa. Viimeinen seurantapalaveri on lapsen kouluunsiirtopalaveri, jossa lapsen tiedot siirtyvät lapselle laadittavan henkilökohtaisen opetussuunnitelman pohjaksi. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 25–26.)

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kohdalla yhteistyötä vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kesken tehostetaan. Lapsen tarvitsema tuki aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa heti kun tuen tarve on havaittu. Varhaiskasvatuksen tukitoimina lapsen fyysistä, psyykkistä ja kognitiivista ympäristöä mukautetaan lapselle sopivaksi. Päivittäistä kasvatustoimintaa mukautetaan perustaitojen harjaannuttamisella, eriyttämisellä sekä lapsen itsetunnon vahvistamisella. Varhaiskasvatuksen arjessa vahvistetaan lisäksi suunnitelmallisesti varhaiskasvatuksen arjen kuntouttavia elementtejä, joita ovat muun muassa hyvä vuorovaikutus, struktuuri, lapsen oman yksilöllisen toiminnan ohjaus sekä ryhmätoiminta. Päivähoitoympäristön struktuuri käsittää ajan, tilan ja ihmisten selkeän rakenteen niin, että lapsi kykenee ennakoimaan tapahtumien kulkua. Tehostettu lapsen oman toiminnan ohjaus vahvistaa lapsen kykyä arvioida ja kehittää omaa toimintaansa ja käyttäytymistään suhteessa muihin. Lapsen erityinen tuki järjestetään kuitenkin mahdollisimman pitkälle yleisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä siten, että erityistä tukea tarvitseva lapsi toimii ryhmän jäsenenä muiden lasten kanssa ja hänen sosiaalisia kontaktejaan ryhmässä tuetaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 36.)

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan sisällytetään lapsen tuen tarpeen määrittely ja tuen järjestäminen. Henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma korvaa kuntoutussuunnitelman, jos siinä määritellään erityisen tuen tarve ja järjestäminen lapsen kohdalla. (Järvinen ym. 2009, 72.)

Suunnitelmassa kuvataan, mitä muutoksia varhaiskasvatusympäristössä ja kasvatuksellisessa toiminnassa toteutetaan ja miten lapsen yksilöllinen ohjaus ja varhaiskasvatus sovitetaan yhteen. Kun muutostarpeita arvioidaan, tarkastelee kasvattajayhteisö toimintaansa ja mahdollisuuksiaan ohjata lasta. Yhtenäiseksi kokonaisuudeksi sovitetaan eri tahojen laatimat kasvatus-, kuntoutus- ja lapsen esiopetuksen suunnitelmat. Päivähoidon, esiopetuksen ja koulun alkaessa, lapsen hoitopaikkojen vaihtuessa sekä muissa siirtymävaiheissa pidetään erityistä huolta siitä, että erityinen tuki jatkuu. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 36.)

Erityistä tukea tarvitseva lapsi saa usein eri asiantuntijoiden antamaa kuntoutusta. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kuntoutus on tukea erilaisten tilanteiden ennakoinnissa, havaitsemisessa ja kuntouttamisessa sekä päivittäisen toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Moniammatillinen yhteistyö toteutuu yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Lasten vanhempien lisäksi erityispäivähoidossa tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat muun muassa lastenneuvolat, kehitysneuvola, terapeutit, perheneuvola, vammaispalvelu, sairaalat, koulut ja koulujen erityisopetus, oppilashuolto, sosiaalityöntekijät ja lapsiperhetyöntekijät. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 26.)

3 VARHAISKASVATUS KOTKASSA

Kotkan varhaiskasvatuksen toiminta-ajatuksena on, että päivähoito tarjoaa monipuolisia ja laadukkaita varhaiskasvatuspalveluja lapsen ja perheen tarpeet huomioiden. Varhaiskasvatuksen perustana on luoda turvallinen ja myönteinen kasvuympäristö yhdessä vanhempien kanssa, jossa lapsella on mahdollisuus yksilölliseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen leikin avulla. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 8.)

Kotkan varhaiskasvatuksen arvot pohjaavat valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Arvoja Kotkan päivähoidossa ovat laadukkaiden palvelujen ammattitaitoinen tuottaminen lapsen ja perheen tarpeiden mukaan, palvelujen muunneltavuus ja monipuolisuus, lapsuuden kunnioittaminen, turvallinen ja myönteinen kasvuympäristö, yksilölliset kasvun, kehityksen ja oppimisen mahdollisuudet, vastuullinen kasvatuskumppanuus sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Päiväkotien yksikkökohtaiset arvot kumpuavat osakseen Kotkan

varhaiskasvatussuunnitelman määrittelemistä arvoista. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 7.)

Kotkan kaupungin oma kunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja kaupungin omiin tärkeiksi koettuihin sisältöihin. Valtakunnallisten linjausten pohjalta Kotka on tehnyt oman varhaiskasvatussuunnitelmansa, joka on puolestaan pohjana yksikkökohtaisille ja lapsikohtaisille suunnitelmille. Tavoitteena Kotkan päivähoidossa on todentuvan vasun periaate, jolloin valtakunnallisen suunnitelman keskeiset asiat kulkevat lapsikohtaisiin suunnitelmiin asti jatkuvasti täsmentyen. Varhaiskasvatussuunnitelman tärkein tehtävä on luoda yhteiset ja arvioitavissa olevat linjat varhaiskasvatuksen sisälle. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 1.)

Kotkan kaupungin sosiaali- ja terveystoimen kehittämisprojektin kautta päivähoidon sisällöllisistä painotuksista nostettiin varhaiskasvatussuunnitelmassa esille vaihtoehtojen tarjoaminen perheille (profiloituminen), erityisen tuen tarjoaminen ja seuranta, sekä leikkitoiminnan kehittäminen vaihtoehtoiseksi päivähoitopalveluksi. Päivähoidon vision mukaan monipuoliset varhaiskasvatuspalvelut ovat kehittyvä ja aktiivinen osa kotkalaisten perheiden elämää ja hyvinvointia. Kriittisiä tekijöitä vision toteutumiseksi ovat riittävät ja monipuoliset varhaiskasvatuspalvelut, toiminnan ja sisällön laadullinen taso sekä henkilöstön hyvinvointi ja ammatillinen osaaminen. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 1.)

Kaupunkistrategian mukaan Kotkan tavoitteena on olla alueellisen ja seudullisen yhteistyön edistäjä. Kotkalla on siis aktiivinen rooli kuntien välisessä yhteistyössä. Tavoitteena kuntien väliselle yhteistyölle on eri kuntien erikoisosaamisen hyödyntäminen laajemmalla alueella. Etenkin varhaiskasvatuksen alueella seutuyhteistyö on aktiivista. Yhteistyön ja tiedonvaihdon väylinä toimivat varhaiskasvatuksen säännölliset seututapaamiset sekä vuosittain järjestettävät yhteiset tutustumiskäynnit ajankohtaisiin kohteisiin. Päivähoidon epäkohtiin pyritään vaikuttamaan yhteisen vaikuttamisen kautta. Kaikkia käytössä olevia yhteistyömuotoja vahvistetaan ja uusia yhteistyömuotoja kehitetään. Tavoitteena on tehostaa yhteistyötä muun muassa koulutusten ja yhteistyöhankkeiden järjestämisessä. Seudullista yhteistyötä linjataan ja arvioidaan toistuvissa seututapaamisissa. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 6.)

3.1 Organisaatio

Kotkan kaupungin päivähoito ja varhaiskasvatus ovat osa Lasten ja nuorten palveluita, jotka kuuluvat hyvinvointipalvelujen tehtäväalueeseen. Lasten ja nuorten palveluiden toiminnasta vastaa lautakunta, johon kuuluu 12 jäsentä. Lautakunnan yleisenä tehtävänä on kehittää lasten ja nuorten palveluiden eri vastuualueiden ja nuorisotyöyksikön toimintaa, taloutta ja organisaatiota, ohjata ja valvoa niiden suunnittelua ja toteutusta sekä seurata toiminnan tuloksia samoin kuin huolehtia tarpeellisesta yhteistyöstä muiden vastuualueiden ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Lasten ja nuorten palveluiden erityisenä tehtävänä on päivähoiton, esiopetuksen, perusopetuksen, lukio-opetuksen, iltapäivätoiminnan, neuvolapalveluiden, kasvatus- ja perheneuvonnan, oppilashuollon, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon, nuorisotoimen ja lastenkulttuurin palveluiden järjestäminen. Lautakunnan alaisuudessa toimivat myös nuorisovaltuusto ja lastenparlamentti. (Lasten ja nuorten palveluiden toimintasääntö.)

Kotkassa päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvat kunnalliset ja yksityiset päiväkodit, leikki- ja kerhotoiminta, kodeissa toteutettava perhepäivähoito, lasten kotihoidon tuki ja kotihoidon tuen kuntalisä 10 kk - 3-vuotiaille lapsille sekä yksityisen päivähoiton tuki (Kotkan kaupunki). Kotkan päiväkodit sijoittuvat kolmelle eri päivähoitoalueelle, joita ovat Kotkansaari, Karhula ja Länsi-Kotka. Nämä alueet on jaettu edelleen yhdeksään pienpäivähoitoalueeseen. Päivähoitoalueissa on yhteensä 32 kunnallista päiväkotia ja 8 yksityistä päiväkotia. Päiväkotien toiminta tapahtuu eri suuruisissa ryhmissä lasten iästä sekä toimintamuodoista riippuen. Erityistä hoitoa ja tukea tarvitsevat lapset sijoitetaan ensisijaisesti asuinalueensa päivähoitopalvelujen piiriin, päiväkodin lapsiryhmään, perhepäivähoitoon tai pienryhmään. Erityispäivähoitokin toimii kaikilla kolmella päivähoitoalueella, joista jokaisella on oma kiertävä erityislastentarhanopettaja. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 2–3.)

Kotkassa järjestetään myös avointa päiväkotitoimintaa kaikilla päivähoitoalueilla. Avoin päivähoito on tarkoitettu perheille, jotka ovat valinneet lapsilleen kotihoidon tai päivähoiton tarve on hyvin vähäistä. Avoin päivähoito koostuu avoimesta toiminnasta, hoitopäivistä sekä kerhotoiminnasta. Toiminta on maksutonta lapsi-vanhempi toimintaa, jossa tilat ja välineet ovat kaikkien käytössä. Avoin toiminta antaa mahdollisuuden tavata

muita vanhempia yhteisten puuhien ja keskustelujen merkeissä. Avoimessa päivähoitossa on mahdollisuus saada myös maksullisia hoitopäiviä ja osallistua erilaisiin kerhoihin. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 3.)

3.2 Päiväkoti Sateenkaari

Päiväkoti Sateenkaari kuuluu Kotkansaaren päivähoitoalueeseen ja se sijaitsee Mussalon pienpäivähoitoalueella. Se toimii päiväkodiksi rakennetuissa tiloissa ja on avattu vuonna 1986. Sateenkaarella on monipuolinen oma piha-alue, jonka lisäksi lähiympäristö luo hyvät mahdollisuudet esimerkiksi luontoretkeilyyn sekä liikuntaan. Päiväkoti Sateenkaari järjestää päivähoitoa, esiopetusta sekä iltahoitoa tarvittaessa. Toimintakautena 2008–2009 päiväkotia Sateenkaarella toimii neljä ryhmää, Pilvilinna 1–3-vuotiaat, Tähtitarha 3–5-vuotiaat sekä esiopetusryhmät Tuulentupa 1 ja 2, joista toinen on integroitu pienryhmä. Ryhmässä on yhteensä kahdeksan lasta, joista neljällä on erityisen tuen tarpeita ja neljä on niin sanottuja tukilapsia. (Päiväkoti Sateenkaaren varhaiskasvatussuunnitelma.)

Päiväkoti Sateenkaaren arvoja ovat yksilöllisyys, lapsuuden kunnioittaminen, joustavuus, ammattitaito, avoimuus, luottamuksellisuus, lapsilähtöisyys, turvallinen kasvuympäristö ja lapsuuden kunnioittaminen. Toiminta-ajatuksena on, ettei oikea kasvatus pyri raivaamaan pois vaikeuksia ja esteitä lapsen tieltä, vaan auttaa heitä voittamaan väistämättömät vaikeudet omin voimin. Päiväkoti Sateenkaari tarjoaa lapselle turvallisen ja lämminhenkisen kasvuympäristön, jossa koetaan yhdessä ilon ja onnistumisen elämyksiä, huolehditaan toisista ja tarjotaan syliä ikävän hetkellä. (Päiväkoti Sateenkaaren varhaiskasvatussuunnitelma.)

Kasvatuskumppanuudelle annetaan suuri rooli päiväkotia Sateenkaaren omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Kasvatuskumppanuutta vahvistetaan ja toteutetaan yhdessä vanhempien kanssa vanhempainilloissa, kasvatustalutuksissa ja keskustelutuokioissa, myyjäisissä sekä juhlissa ja retkillä. (Päiväkoti Sateenkaaren varhaiskasvatussuunnitelma.)

4 LAADUKAS PÄIVÄHOITO

Laadun määrittäminen on vaikeaa ja sen käsitteelle onkin lähes mahdotonta antaa yhtä ainoaa objektiivista määritelmää. Laadun käsitteen kuvaaminen on aina suhteellista, eli subjektiivista, riippuen määrittäjän omista arvoista, uskomuksista, intresseistä, tarpeista ja pyrkimyksistä. Laadun voidaan siis katsoa muodostuvan kokonaisuudessaan niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat asiakastytyvyyden ilmenemiseen. Myös päivähoiton laadun ja sen osatekijöiden määrittäminen on haasteellista. Kokonaisuudessaan päivähoiton laatu rakentuu hyvin monenlaisista tekijöistä, joita voidaan tarkastella lähtökohdiltaan erilaisista näkökulmista ja päivähoiton laadunarvioinnin tarkoitus voi vaihdella sen mukaan miksi arvioidaan, keitä arvioidaan ja mitä arvioidaan. (Hujala ym. 2007, 153, 157.)

Suomessa lait ja asetukset määrittävät voimakkaasti päivähoiton laatua ja asettavat sille tietyt laatuvaatimukset. Keskeisimpiä päivähoiton laatuvaatimuksia määrittäviä asiakirjoja ovat laki ja asetus lasten päivähoitosta, lastensuojelulaki ja -asetus, sekä sosiaalihuoltolaki ja -asetus. Suomi on myös ratifioinut Lapsen oikeuksien sopimuksen ja sitoutunut turvaamaan siinä esitettyjen asioiden toteutumisen suomalaisten lasten arjessa. Lainsäädännön kautta rakentuvat päivähoiton laatuvaatimukset ovat ehdottomia. Ne ohjaavat päivähoiton toteuttamista ja sitovat päivähoiton toimimaan niin, että laatuvaatimukset täyttyvät. (Hujala ym. 1999, 60.)

Laadun arviointi kuuluu kiinteästi varhaiskasvatukseen ja sitä toteutetaan yhteistyössä lasten, heidän vanhempiansa, henkilökunnan, hallinnon ja mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Päivähoiton tavoitteena on laadukas varhaiskasvatus ja kasvatustyön kehittäminen. Niinpä varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja laatutyön tavoitteena on varhaiskasvatustoiminnan kehittäminen sekä laadukkaan toiminnan ylläpitäminen eli laadunhallinta. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 4: Hujala ym. 2007, 153.)

4.1 Euroopan komission päivähoidolle asettamat laatutavoitteet

Vuonna 1997 Euroopan komission Lastenhoitoverkosto julkaisi lasten päivähoidolle ja esiopetukselle asetettavat laatutavoitteet, joiden mukaan verkosto toivoisi jäsenmaidensa

kehittävän omaa päivähoitojärjestelmäänsä. Verkosto uskoi tavoitteiden olevan toteutettavissa koko Euroopan Unionin alueella 10 vuoden kuluessa. Verkoston laatutavoitteet muodostavat lähtökohdat myös Suomessa toteutettavalle päivähoiton laadunarvioinnille ja -kehittämistyölle. Laatutavoitteet kattavat lasten päivähoiton ja esiopetuksen, eli palvelut, jotka tarjoavat hoitoa ja opetusta alle oppivelvollisuusikäisille lapsille. (Hujala ym. 2007, 160.)

Euroopan komission Lastenhoitoverkosto esitti raamit neljällekymmenelle yksittäiselle laatutavoitteelle, jotka jakautuvat vielä yhdeksään päivähoiton laadun osa-alueeseen. Nämä osa-alueet ovat toimintalinjat, rahoitus, palvelujen taso ja palvelumuodot, kasvatusta ja esiopetus, henkilökunnan määrä, henkilökunnan työ ja koulutus, ympäristö ja terveys, vanhemmat ja yhteiskunta sekä suoritustavoitteet. (Alila & Parrila 2004, 19–20.) Lastenhoitoverkoston julkaisemia laatutavoitteita voidaan käyttää perustana laadun arvioinnille, vaikka ne ovatkin lähinnä linjausten luonteisia. Yksittäinen päivähoitoyksikkö voi esimerkiksi arvioida omaa toimintaansa suhteessa tavoitteeseen yhdessä sovitusta kasvatustaloudesta. Verkoston laatimat 40 laatutavoitetta rakentuvat kuitenkin pääasiassa erilaisista varhaiskasvatuksen laatua määrittävistä yhteiskunnallisista reunaehdoista, ja ne pyrkivät tukemaan jäsenmaita omien laatuorganisaatioiden ja -hankkeidensa luomiseen. (Hujala ym. 2007, 161–162.)

4.2 Päivähoidon laatutekijät

Päivähoidon laatua voidaan arvioida laatutekijöiden (Kuva 1) mukaan. Laatutekijöillä tarkoitetaan laadun keskeisiä tekijöitä, joille asetetaan tiettyjä laatuvaatimuksia ja tavoitteita. (Hujala ym. 1999, 59.) Hujala-Huttunen (1995) osoitti, analysoidessaan päivähoiton laatua tarkastelleita tutkimuksia, että laatua arvioitaessa voidaan erottaa neljä, näkökulmiltaan erilaista laatutekijää. Puitetekijät ovat reunaehtoja laadukkaasti päivähoiton toteuttamisessa ja välilliset tekijät säätelevät laatua toiminnallisesti. Prosessitekijät liittyvät itse kasvatustaloudesta ja kasvatuksen sisältöön sekä vaikutukselliset tekijät kuvaavat tuotoksen taso. Laatutekijöiden oletetaan olevan toisistaan riippuvia siten, että laadukkaiden vaikutusten edellytyksenä on laadukas prosessi, joka ohjautuu välillisesti vaikuttavista tekijöistä ja on viime kädessä enemmän tai vähemmän puitetekijöiden säätelemä. Päivähoidon laatua voidaan tarkastella sekä

kunkin tekijän osalta erikseen että kaikkien eri tekijöiden muodostamana kokonaisuutena, jolloin päivähoiton laatua voidaan arvioida kokonaisvaltaisesti. (Hujala ym. 2007, 162.)

Kuva 1. Päivähoidon laadunarviointimalli (Hujala ym. 1999, 78)

4.2.1 Palvelutaso - riittävyys ja saatavuus

Suomessa julkisten palveluiden saatavuudesta ja riittävydestä on säädetty laeissa. Saatavuudella tarkoitetaan ihmisten realistisia mahdollisuuksia saada palveluja ja riittävyydellä, palvelujen tarjonnan ja kysynnän suhdetta väestöryhmittäin. Kun palvelujen saatavuus ja riittävyys yhdistetään toisiinsa, käytetään termiä palvelutaso. Palvelutaso yleisterminä painottaa muun muassa henkilökunnan määrää ja osaamista, aukioloaikoja, sijaintia sekä ulkoista ilmettä, sisustusta, työkaluja, asiakirjoja ja tietoverkkoyhteyksiä. Varhaiskasvatuksen palvelutasoa koskeviin laatutavoitteisiin kuuluvat esimerkiksi asiakkaiden mahdollisuus selkeään tiedonsaantiin erilaisista vaihtoehtoisista päivähoitopalveluista, niiden toiminnasta ja hakemisesta, perheen mahdollisuus valita lapselleen sopiva päivähoitopalvelu ja saada palvelua haetusta ajankohdasta lukien sekä se, että päivähoitopalvelun sijainti, aukioloajat ja palvelusta suoritettava maksu ovat sellaisia, että palvelun käyttö on perheelle mahdollista. (Hujala ym. 1999, 80–85.)

4.2.2 Päivähoidon laadun puitetekijät

Päivähoidon laadun puitetekijöitä ovat ryhmän koostumus, ihmissuhteiden pysyvyys sekä fyysinen ympäristö. Ryhmän koostumuksella tarkoitetaan ryhmän kokoa ja rakennetta sekä henkilöstön ja lasten välistä suhdelukua. (Hujala 1999, 86.) Päivähoidon puitetekijöiden merkitystä laadun määrittäjänä on tutkittu runsaasti viime vuosikymmenellä. Esimerkiksi Hujalan ja muiden (2007) teoksessa esiintyvässä Niirasen (1987) ruotsalaistutkimuksessa aikuinen–lapsi-suhdeluvulla havaittiin olevan vaikutusta sekä lasten että aikuisten käyttäytymiseen. Tutkimuksessa todettiin henkilöstön lisäämisen vähentävän lasten käyttäytymishäiriöitä ja ahdistuneisuutta. Samalla lapsista tuli aktiivisempia ja he toimivat enemmän yhdessä. Henkilökunnan poissaolot vähenivät. Asenteet vanhempiin tulivat myönteisemmiksi, samoin kuin vanhempien asenteet henkilökuntaan ja päiväkotiin. (Hujala ym. 2007, 163.)

Hujala ja muut (2007) esittävät myös, että Niirasen (1987) sekä Philipsin (1987) tutkimuksissa lapsiryhmän koon on havaittu olevan yli kolmivuotiaiden ryhmässä vielä keskeisempi laadun määrittäjä kuin aikuinen–lapsi-suhdeluku. Lasten kielellinen vuorovaikutus oli vilkkaampaa, ja lapset leikkivät enemmän muun muassa roolileikkejä pienissä ryhmissä. Pienissä ryhmissä lapset osallistuivat toimintaan esittäen enemmän omia ajatuksiaan, harkiten ja keskittyen toimiinsa. Pienissä ryhmissä aikuiset osallistuivat toimintaan myös itse, eivätkä keskittyneet pelkästään valvomaan lasten puuhia. (Hujala ym., 2007, 163.)

Tärkeäksi laadulliseksi puitetekijäksi on tutkimuksissa nostettu myös hoitosuhteen pysyvyys. Pysyvä hoitosuhde luo perustan lapsen ja aikuisen väliselle vuorovaikutukselle ja sitä kautta rakentuvalle kiintymyssuhteelle. (Hujala ym., 1999, 94.) Hujala ja muut (2007) toteavat myös Melhuishin (1993) osoittaneen pienten lasten reagoivan eri tavalla pysyviin hoitajiin, kuin vaihtuviin aikuisiin. Hoitosuhteen ollessa pysyvä, aikuiset oppivat ymmärtämään paremmin pienen lapsen kommunikaatiota ja lapsen käyttämiä ilmaisuja. Näin kasvattajat pystyvät reagoimaan herkemmin lapsen ilmaisemiin tarpeisiin. Philipsin (1987) tutkimuskoonnin mukaan pienet lapset itkevät harvemmin jäädessään tutun hoitajan hoivaan. He ilmaisevat myös tunteitaan myönteisemmin ja ottavat kaksinkertaisesti enemmän kontakteja pysyviin hoitajiin kuin väliaikaisiin työntekijöihin. (Hujala ym. 2007, 164.)

Päivähoidon laadun puitetekijöihin kuuluu myös päivähoidon fyysinen ympäristö, joka koostuu päivähoitoyksikön sisä- ja ulkotiloista sekä välineistä ja materiaaleista. Laadun kannalta on tärkeää kiinnittää huomiota terveellisen ja turvallisen ympäristön suunnitteluun ja rakentamiseen, sillä turvallinen hoitoympäristö on yksi tärkeimmistä vanhempien arvostamista laatutekijöistä. Fyysinen ympäristö käsitetään osana oppimisympäristöä. Välineiden ja materiaalien tulisi tukea lasten kasvua ja oppimista, ja niiden tulisi olla asetettu houkuttelevasti lasten saataville. Hyvän päivähoito ympäristön tulee olla monipuolinen ja mahdollistaa sekä liikkuva että hiljainen työskentely. Hyvässä ympäristössä korostuvat ekologiset ja elämykselliset ominaisuudet ja se tarjoaa valinnanmahdollisuuksia. Fyysinen ympäristö tulisi suunnitella ja rakentaa niin, että se tukee lasten omaehtoisuutta ja luovuutta sekä mahdollistaa aktiivisen tutkimisen ja ongelmanratkaisun ottaen huomioon lasten kehitystason. (Hujala ym. 1999, 96–97.)

4.2.3 Päivähoidon laadun välillisesti ohjaavat tekijät

Päivähoidon laatua välillisesti ohjaaviin tekijöihin kuuluu yhteistyö sekä henkilökunnan ja vanhempien että muiden tahojen kanssa. Välillisesti ohjaavia tekijöitä ovat myös henkilökunnan keskinäinen yhteistyö ja hyvinvointi, koulutus ja ammatillinen kasvu sekä johtajuus. Hujalan ja muiden (1999) mukaan Podmore (1993) päätyi nostamaan kodin ja päivähoiton välisen yhteistyön ja näiden kasvatuksen keskinäisen yhteensopivuuden keskeiseksi päivähoiton laatua selittäväksi tekijäksi. 1980-luvulla todettiin, että kaikki lapsen arkipäivän toistuvat toiminnot ja toimintaympäristöt ovat syvällisesti osallisia lapsen kasvuun ja kehitykseen. Varhaiskasvatuksen haasteena onkin vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lapseen ja perheeseen ja edistää lapsen ensisijaisen kasvu ympäristön, eli lapsen perheen, hyvinvointia. Lapsen kasvu ympäristön laajasti huomioon ottava kasvatus- ja hoito-ote päiväkodissa on tehokkaampi kuin pelkästään lapsiin keskittyvä kasvatus. Päivähoitohenkilöstön ja vanhempien yhteistyössä korostuu siis kasvun kontekstuaalisuus, jonka mukaan lapsi ja hänen kasvu ympäristönsä nähdään erottamattomina. Oppiminen, kasvu ja kehitys eivät siis tapahdu kasvattajien tai vanhempien toimenpiteiden seurauksena, vaan lasten ja aikuisten sekä lasten keskinäisen yhteistoiminnan tuloksena. (Hujala ym. 1999, 99; Hujala ym. 2007, 19.)

Päivähoidon ja lapsen vanhempien välisellä yhteistyöllä voidaan nähdä olevan ainakin kahdenlaisia tehtäviä. Yhteistyöllä turvataan kasvatuksellinen jatkuvuus kodin ja

päivähoidon välillä, mikä edesauttaa lapsen kasvua, oppimista ja kehitystä. Yhteistyön avulla voidaan toisaalta myös lisätä vanhempien tietoutta kasvatustavoista ja tukea heitä kasvatustyössään. Varhaiskasvatuksessa onnistutaankin parhaiten, kun kuunnellaan perheiden omia määrittelyjä tilanteestaan sekä pyritään vastaamaan heidän tarpeisiinsa yksilöllisin palveluin ja yhteistyömuodoin. Yhteistyön tavoitteena on lisätä vanhempien itseluottamusta, taitoja, tietoja ja mahdollisuuksia toimia itsenäisesti ja täysvaltaisina omassa elämässään. (Hujala ym. 1999, 99–101.)

Laadukas päivähoito edellyttää laajaa yhteistyötä lapsen eri kasvuympäristöjen välillä, sillä kontekstuaalisen kasvun näkökulma korostaa lapsen toimintaympäristön ulkopuolisen yhteiskunnan yhteyttä lapsen ja hänen lähiympäristönsä elämään. Yhteiskunnallinen ympäristö vaikuttaa lapsen elämään ja kasvatukseen sekä suoraan ja välillisesti vanhempien, päivähoitohenkilöstön, opettajien ja muiden kasvattajien ja aikuisten elämänpiirin ja heidän muodostamiensa vuorovaikutussuhteiden kautta. Moniammatillinen yhteistyöverkosto toimii tarvittaessa lapsen ja perheen tukena ja se takaa myös lapsen kehitys- ja oppimisprosessin jatkumisen lapsen siirtyessä kasvuympäristöstä toiseen, kuten päivähoitosta kouluun. (Hujala ym. 1999, 106, 109.)

Muita välillisesti ohjaavia tekijöitä ovat henkilöstön koulutus ja ammatillinen kasvu, työkokemus sekä työyhteisöön ja johtajuuteen liittyvät tekijät. Suomalaisissa päiväkodeissa työskentelevät kasvattajat ovat koulutukseltaan maailman huippuluokkaa. Tämä näkyy muun muassa siinä, miten hyvin päivähoitossa saadaan perheen ja päivähoitoyhteisön näkemykset vastaamaan toisiaan siten, että hoitopaikka ja koti muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden niin ajatuksiltaan kuin arkipäivän kasvatustavoiltaan. (Hujala ym. 2007, 164–165.) Tutkimusten mukaan kasvattajien yleinen koulutustaso ja varhaiskasvatuksellinen koulutus ovat keskeisiä laatuun vaikuttavia tekijöitä päivähoitossa. Myös henkilöstön yhteistyön merkitystä päivähoitoyhteisön laadun kannalta on korostettu tutkimuksissa. Niissä on todettu, että lapsilähtöiset toiminnot ja lasten keskinäinen vuorovaikutus lisääntyvät aikuinen-lapsi -ratioon vaikuttamalla vain siinä tapauksessa, että henkilökunta on yksimielinen työnsä tavoitteista ja menetelmistä. Toisin sanoen aikuinen-lapsi-suhdelukua tärkeämmäksi laatutekijäksi muodostuu kasvattajien keskinäinen yhteistyö. (Hujala ym. 1999, 111, 116.)

Päivähoidon johtaja vastaa kunnassa toteutettavan laadunhallinnan sekä siihen sisältyvän arvioinnin ja kehittämistoiminnan toteuttamisesta. Johtaja vastaa siitä, että päiväkodissa on yhteisesti laadittu toiminta-ajatus ja laadunhallintastrategia, josta koko työyhteisö on tietoinen. Johtamistyötä voidaan siis luonnehtia toiminnaksi, jossa johtajan tehtävänä on auttaa työntekijöitä ja työyhteisöä saavuttamaan tavoitteensa. Johtajuudessa voidaan katsoa myös huolehdittavan toimintatason ja resurssien ylläpitämisestä. Varhaiskasvatuksessa johtajuus on päivähoiton toimijoiden sitoutumista varhaiskasvatustyön tavoitteelliseen kehittämiseen ja vastuunottamista varhaiskasvatuksen laadusta pitäen sisällään palautteen antamisen työntekijöille. (Hujala ym. 1999, 118, 126–127.)

4.2.4 Päivähoidon laadun prosessitekijät

Päivähoidon puitetekijät ja välilliset tekijät ovat laadukkaan päivähoiton edellytyksiä, mutta ne eivät takaa sitä. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että prosessin laadulla on enemmän vaikuttavuutta kuin laadun rakenteellisilla tekijöillä. Puite ja välillisesti ohjaavat tekijät asettavat kuitenkin reunaehdot sille, millaiseksi itse kasvatustilanne muodostuu ja millaiseksi lapsen oma kokemus päivähoitosta muodostuu. Päivähoidon laadun prosessitekijöiden taustalla ovat näkemykset lapsuuden, kasvatuksen ja oppimisen olemuksesta. Nämä tekijät ilmenevät arkipäivän varhaiskasvatuksessa aikuisen ja lapsen välisessä, sekä lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa, varhaispedagogiikan sisällöllisissä ratkaisuissa, oppimisen ohjaamisessa ja yhteistyökysymyksissä. (Hujala ym. 2007, 165; Hujala ym. 1999, 128.)

Päivähoidossa lapsen hoito, kasvatustilanne ja opetus yhdistyvät luontevaksi toimintakokonaisuudeksi. Lapsen ollessa päivähoitossa usein koko päivän, nousee oleelliseksi laadun osatekijäksi fyysinen hyvinvointi, jonka edellytyksenä on perushoidosta huolehtiminen. Perushoitoon kuuluu terveellisestä ravitsemuksesta, riittävästä unesta ja levosta, liikunnasta, ulkoilusta, henkilökohtaisesta hygieniasta ja puhtaudesta sekä tarkoituksenmukaisesta vaatetuksesta huolehtiminen. Perushoidon tavoitteena on lapsen psyykkisen ja fyysisen kehityksen ja kasvun edistäminen, lapsen terveyden ja toimintakyvyn vahvistaminen ja suojeleminen sekä omatoimisuuden tukeminen. Hyvä perushoito ottaa huomioon lasten yksilölliset tarpeet ja se toteutetaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Tietoisesti ja tavoitteellisesti toteutettu perushoito sisältyy kaikkeen

päivähoidossa toteutettavaan toimintaan ja on siten osa päivittäistä pedagogiikkaa. (Hujala ym. 1999, 129.)

Aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus määrittää lapsen arkipäivän psyykkistä ja toiminnallista pohjaa. Keskeistä on se, miten aikuiset toimivat lasten kanssa, miten he suhtautuvat lapseen, mitä asioita he kasvatuksessaan pitävät tärkeinä ja millaisia kasvatustenelmiä he lapsia ohjatessaan käyttävät. Tutkimuksissa on huomattu, että lapsen ja aikuisen välisessä vuorovaikutuksessa tunteiden osoittaminen, kommunikaatio ja herkkyys reagoida lapsen tarpeille ovat tekijöitä, jotka antavat pohjan myönteiselle kehitykselle, erityisesti kielen ja älyllisessä kehityksessä. Nämä tekijät johtavat positiiviseen kiintymykseen, joka puolestaan mahdollistaa lapsen oppimisen tutkimalla ympäristöä aikuisen tuella. (Hujala ym. 2007, 165–166.) Lapsilla, joilla on hyvät suhteet aikuisiin on parempi kyky solmia sosiaalisia suhteita muihin lapsiin. Usein ongelmia lapsen varhaisissa vuorovaikutussuhteissa häntä hoitavien ihmisten kanssa voidaankin pitää lasten sosiaalisten taitojen puuttumisen tai heikon kehittymisen keskeisenä syynä. (Hujala ym. 1999, 133.)

Lasten keskinäinen vuorovaikutus vaikuttaa niin lasten sosiaalisiin suhteisiin kuin ajattelun kehittymiseen. Lasten ystävyysuhteiden merkitys päivähoidon laatuun onkin kiistaton. Ystävät tuovat lasten päivään turvallisuuden tunnetta ja vähentävät lasten stressiä erityisesti vaikeissa tilanteissa. Vertaisvuorovaikutuksessa syntyvät ystävyysuhteet auttavat lapsia myös esimerkiksi oppimisessa. Vertaisryhmissä syntyvien erimielisyyksien avulla lapset tutustuvat erilaisiin näkökulmiin ja oppivat perustelemaan omaa käsitystään. Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että vertaisryhmissä, yhdessä oppien, lasten oppiminen on syvällisempää, kuin aikuisen johdolla itsekseen opiskellen. Lapset oppivat parhaiten käsitellessään opittavaa asiaa vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa. (Hujala ym. 1999, 138, 141.)

Päivähoidon laadun prosessitekijöihin kuuluu myös toiminnan lapsilähtöisyys. Lapsilähtöisen toiminnan perusajatuksena on kasvatuskäytäntöjen rakentaminen siten, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin lasten yksilöllisiin tarpeisiin. Niinpä kasvatuksen ja toiminnan suunnittelun tulisi lähteä lapsesta. Lapsilähtöisyyttä korostetaan toimivan kasvatuksen perustana, jolloin toiminta rakentuu käsitykseen lapsesta, joka on luonnostaan sosiaalinen, leikkivä, utelias ja aktiivinen. Pohjan lapsilähtöiselle toiminnalle

muodostavat lapsille merkitykselliset arkipäivän toiminnot ja leikki. Toiminnan tulisikin olla lapsille motivoivaa ja tarjota sopivan haasteellisia oppimistilanteita. Oppimiskäsityksessä korostuu lapsen oma aktiivisuus, toiminnallisuus, elämyksellisyys ja leikki oppimisprosessia ohjaavina tekijöinä. (Hujala ym. 1999, 143, 147.)

Varhaiskasvattajilla tulisi olla työssään selkeät kasvatukselliset ja opetukselliset tavoitteet. Nämä tavoitteet olisi hyvä tehdä näkyviksi esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmassa, jotta ne paremmin ohjaisivat toimintaa ja mahdollistaisivat toiminnan arvioinnin ja sitä kautta toiminnan kehittämisen. Kun toiminnan taustalla olevat arvot ja näkemykset tehdään näkyviksi, on niitä myös helpompi arvioida. Arvojen näkyväksi tekeminen lisää kasvatusyhteisön avoimuutta, mahdollistaa toimintaperiaatteista ja toiminnan toteuttamisesta tiedottamisen sekä toiminnan arvioimisen. Varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arviointiin ja seurantaan tulisi varata riittävästi aikaa ja suunnitelmat tulisi tehdä sekä ryhmä- että yksilökohtaisesti yhteistyössä työyhteisön sekä lasten ja vanhempien kanssa. Toiminta tulisi suunnitella niin, että se ottaa huomioon niin lasten iän kuin yksilöllisen kehityksen mukaiset tarpeet sekä kiinnostuksen kohteet. Suunnitelmien tulisi mukautua lasten tarpeiden ja tilanteiden mukaan. (Hujala ym. 1999, 148, 153.)

4.2.5 Päivähoidon laadun vaikutukselliset tekijät

Päivähoidon laadun vaikutuksellisilla tekijöillä tarkoitetaan niitä asioita, joita päivähoito saa aikaan joko palvelun käyttäjissä tai toimintaympäristössään. Näitä tekijöitä ovat lasten myönteiset kokemukset, lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen, vanhempien tyytyväisyys sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. (Hujala ym. 1999, 155.)

Hujalan ja muiden (1999), mukaan Melhuish (1993) totesi tutkimuksissaan varhaiskasvatuksen prosessitekijöiden laadukkuuden ja toimivuuden olevan edellytys sille, että lapset ovat tyytyväisiä ja onnellisia päivähoitossa. Koska lapsen myönteiset kokemukset päivähoitossa johtavat lapsen myönteiseen kehittymiseen, ovat ne yhtä kuin laatu päivähoitossa. Lasten on havaittu oppivan tehokkaammin, kun he toimivat onnellisessa ja myönteisessä tunneympäristössä. Silloin myös kommunikaatio ja vuorovaikutus on runsaampaa ja tehokkaampaa. Päivähoidon laadun kannalta onkin tärkeää, että lapsi kokee päivähoitopaikan itselleen hyvänä ja hän kokee saavansa

päivähoidossa myönteisiä kokemuksia. Toiminnan tulee vastata lapsen ikä- ja kehitystasoa, niin että lapsi kokee toiminnan itselleen mielekkääksi ja lapsi kokee, että hänestä välitetään sekä muiden lasten että henkilökunnan parissa. (Hujala ym. 1999, 156–157.)

Laadukas päivähoito tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Tutkimuksissa on osoitettu päivähoidon vaikuttavan positiivisesti lapsen sosiaaliseen kehitykseen silloin, kun päivähoito on laadukasta ja kotikasvatus tasoltaan huonolaatuista. Mikäli sekä päivähoito että kotikasvatus ovat laadultaan hyviä, ei päivähoidolla ole nähty olevan myönteistä vaikutusta lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen. Laadultaan hyvässä päivähoidossa lapsi saa tukea yksilölliselle kasvulleen, kehitykselleen ja oppimiselleen. Se edistää lapsen elinikäisen oppimisen prosessia ja lapsi saa myönteisiä oppimiskokemuksia. Opittavien asioiden tulee siis olla lapselle kiinnostavia ja tarpeellisia. Kun lapsella on myönteisiä kokemuksia päivähoidosta, se on "vastannut lapsen kasvatuksellisiin ja kehityksellisiin tarpeisiin, eli päivähoito on luonnollinen osa lapsen jokapäiväistä elämää." (Hujala ym. 1999, 159–161.)

Laadun vaikutuksellisiin tekijöihin kuuluu vanhempien tyytyväisyys päivähoitoa kohtaan. Vanhempien näkemysten tutkimisen suosio on kasvanut viime vuosina laatututkimuksissa. Nykyään vanhemmat nähdään asiakkaina, joiden näkökulmat ohjaavat heidän päivähoitovalintojaan ja päivähoidon laatua pidetään dynaamisena ja subjektiivisena käsitteenä. Tällöin kaikkien eri osapuolten näkemykset ovat laatua määriteltäessä keskeisiä. Vanhempien tyytyväisyyden on todettu tutkimuksissa olevan sidoksissa päivähoidon käytännöllisiin seikkoihin, joita ovat esimerkiksi hyvä sijainti ja sopivat aukioloajat. Toisaalta vanhempien tyytyväisyyteen vaikuttavat päiväkodin sisäisten tekijöiden toimivuus, kuten kasvattajien lämmin ja huomaavainen suhde lapseen, lapselle järjestettävät oppimismahdollisuudet, aikuisten ja lasten määrän suhdeluku sekä lapsen tyytyväisyys päivähoidossa. Vanhempien näkökulmia tarkastelleiden tutkimusten mukaan voidaan todeta vanhempien mielipiteiden päivähoidosta oleva sidoksissa heidän kokemuksiinsa päivähoidon laadusta sekä laajempaan sosiaaliseen kontekstiin. Vanhemmat tarkastelevat lastensa päivähoitoa ja sen laatua suhteessa koko perheen tarpeisiin ja elämisen kontekstiin. (Hujala ym. 2007, 168–169.)

Päivähoidon laadun vaikutuksellisiin tekijöihin kuuluvalla yhteiskunnallisella vaikuttavuudella tarkoitetaan päivähoidon tuottamia pitkän aikavälin vaikutuksia yhteiskunnassa. Vaikuttavuutta arvioitaessa lähtökohtana ovat yhteiskunnan päivähoidolle asettamat tehtävät ja vaikuttavuuden todentaminen perustuu osin pitkäaikaistutkimuksiin ja osin yleisiin, järjestelmää koskeviin oletuksiin. Päivähoidolla on todettu olevan muun muassa työvoima- ja koulutuspoliittista vaikuttavuutta, sillä se mahdollistaa esimerkiksi vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun. Toisaalta päivähoito on osa lapsen elinikäistä oppimista ja sen vaikutus näkyy lapsen varhaisena tietojen ja taitojen oppimisena. (Hujala ym. 1999, 167–168.)

Päivähoidon vaikuttavuutta arvioidaan yhteiskunnan asettamien tehtävien ja tavoitteiden pohjalta ja niiden oletetaan ilmentävän asiakirjoissa esitettyjen laatuvaatimusten- ja tavoitteiden toteutumista. Mitä paremmin vaatimukset ja tavoitteet toteutuvat, sitä myönteisemmiksi päivähoidon vaikutukset arvioidaan. Päivähoidon vaikuttavuuden arviointi saa siis sisältönsä puite-, välillisistä-, ja prosessitekijöistä. Arvioitaessa vaikuttavuutta, arvioidaan oikeastaan kaikkia niitä tekijöitä, joista laadukas päivähoito muodostuu. (Hujala ym. 1999, 156.)

4.3 Laadunhallinta ja -arviointi Kotkassa

Kotkassa varhaiskasvatuksen laatusuosituksena toimii vuonna 2005 valmistunut Kotkan varhaiskasvatussuunnitelma. Siinä määritellään hyvän ja tavoiteltavan toiminnan kriteerit ja linjataan tavoiteltava laatutaso. Suunnitelma on siis tärkeä ja olennainen osa laadunhallintatyötä. Laadunhallinnan tavoitteita ovat päivähoitopalvelujen kehittäminen, asiakkaiden vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen, vuorovaikutus ympäröivän yhteisön kanssa, henkilöstön ammattitaidon kehittäminen yhteisten tavoitteiden suuntaisesti ja henkilöstön osaamisen jatkuva kehittäminen. Laadunhallintatyöhön kuuluu koko kaupungin päivähoitoa koskevan laadunhallintasuunnitelman valmistaminen, jossa määritellään laadunarvioinnin käytännön toimenpiteet ja päivitetty aikataulut. Laadunhallintasuunnitelma tehdään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja sen laadinnasta vastaa laatuverkosto, joka on moniammatillinen, laatuasioihin paneutunut työryhmä. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 1, 5.)

Laatuverkoston lisäksi laadunhallintaa suunnitellaan ja toteutetaan päivähoiton johtoryhmässä ja muissa henkilöstöpalaverissa. Keskeisesti mukana laadunhallintatyössä ovat myös lasten vanhemmat, jotka osallistuvat laadun arviointiin ja kehittämiseen keskustelujen, vanhempainiltojen sekä asiakaskyselyiden kautta. Oman osallistumishalukkuutensa avulla vanhemmat pääsevät mukaan myös yhteistyöryhmien toimintaan. Vanhempien edustajia on mukana alueellisissa yhteistyöryhmissä ja päivähoiton kehittämisryhmissä. Laadunhallinnan perusajatuksena on avoin vuorovaikutus ja nopea reagoiminen mahdollisiin kehittämistarpeisiin ja ongelmiin. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 5.)

Kuntatason suunnittelussa vanhempien rooli on toimia aktiivisena palautteenantajana koskien sen hetkistä toimintaa ja visiointia. Vanhemmille annetaan mahdollisuus palautteen antoon säännöllisesti. Palautteen saaminen on tärkeää, sillä toiminnan kehittäminen ja suunnittelu vaativat onnistuakseen asiakasnäkökulman. Yksikön tasolla vanhempien osallisuus on osa päivittäistä, luonnollista kanssakäymistä. Kotkassa vanhemmille jaetaan kahdenlaisia asiakaskyselyjä laadunhallintasuunnitelmassa määritetyin väliajoin. Ensimmäinen kysely on aloituskysely päivähoitossa aloittaville tai hoitopaikkaa vaihtaville. Sen tarkoituksena on mitata päivähoiton aloituksen sujuvuutta ja vanhempien kokemuksia yhteistyön aloituksesta. Kotkassa toinen laadunhallintaan keskittyvä kysely on asiakaskysely. Se on monipuolisempi ja mittaa laajemmin vanhempien tyytyväisyyttä päivähoiton laatuun. Asiakaskyselyiden tulosten pohjalta päätetään sekä yksikkökohtaiset, että koko päivähoitoa koskevat kehittämiskohteet ja määritetään toiminnan vahvuudet. Laatuverkoston analyysin pohjalta johtoryhmässä päätetään koko päivähoiton kehittämiskohteista. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 5.)

Kotkan päivähoiton kehittäjänä toimii päivähoiton kehittämisryhmä, joka koostuu vanhemmista, päivähoiton henkilökunnasta, sosiaali- ja terveystieteiden edustajasta, päivähoiton johtajasta ja kasvatustoimenohjaajasta. Tavoitteena on toimia vaikuttajana lasten ja vanhempien asioiden kehittämisessä, lisätä lasten ja vanhempien osallistumismahdollisuuksia ja keskustelua varhaiskasvatus- ja esiopetusasioista sekä käsitellä päivähoitoalueiden alueellisista yhteistyöryhmistä tulevia asioita. Päivähoiton kehittämisryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Sen toiminnasta vastaa kasvatustoimenohjaaja, joka huolehtii myös ryhmän toiminnan tiedottamisesta yksiköihin

sekä päivähoidon johtoryhmälle. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 20.)

Jokaisella päivähoitoalueella toimii alueellinen yhteistyöryhmä, joka on koottu lasten vanhemmista ja päivähoidon henkilöstöstä. Alueelliseen yhteistyöryhmään pääsevät mukaan kaikki kiinnostuneet vanhemmat. Halukkaat henkilöt ryhmään etsitään laatu-tiedote-kyselyn avulla päivähoitopäätöksen yhteydessä. Alueellisen yhteistyöryhmän tavoitteena on lisätä yhteistyötä ja keskustelua vanhempien kesken sekä henkilöstön kanssa, kehittää alueen päivähoitoa ottamalla kantaa ja esittämällä toiveita varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen liittyvistä asioista, antaa palautetta alueen päivähoitoyksiköihin ja päivähoidon kehittämisryhmälle kehittämistä vaativista asioista sekä kehittää vapaamuotoista alueellista yhteistyötä. Alueelliset yhteistyöryhmät kokoontuvat vähintään neljä kertaa vuodessa ja niissä esille nousseet asiat käsitellään koko päivähoidon tasolla, päivähoidon kehittämisryhmässä ja tarvittaessa johtoryhmässä. Toiminnasta vastaa alueen esimies. (Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 20.)

4.4 Kasvatuskumppanuus laadukkaan päivähoidon taustalla

Kasvatusalan ammattilaisten tavat työskennellä vanhempien ja perheiden kanssa ovat vuosien saatossa vaihdelleet. Perheen ja palvelujen välisiä yhteistyösuhteita on luonnehdittu neljällä eri tavalla, asiantuntijalähtöiseksi, perhekeskeiseksi, perheitä tukevaksi ja perhelähtöiseksi. Kasvatuskumppanuudessa työkäytännöt ja työntekijän rooli perustuvat perhelähtöisiin työmalleihin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19.)

Kasvatuskumppanuus määritellään lasten vanhempien ja päivähoidon henkilöstön väliseksi kasvatusyhteistyöksi. Päivähoidon henkilöstön vastuulla on, että kasvatuskumppanuus sisältyy alusta alkaen osaksi perheiden ja päivähoidon välistä yhteistyötä ja lapsen varhaiskasvatusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18.) Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja päivähoidon henkilöstön tietoista toimimista ja sitoutumista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Se on henkilöstön ja vanhempien välistä tasavertaista vuorovaikutusta, jossa toimitaan lapsen parhaaksi. Kasvatuskumppanuuteen perustuvassa asiakassuhteessa kasvattajien ja vanhempien sisällöltään erilaiset, mutta muuten samanarvoiset tiedot lapsesta ja taidot

toimia lapsen kanssa yhdistyvät lapsen hyvinvointia kannattelevalla tavalla. Ensisijainen kasvatusvastuu ja oikeus on aina lapsen vanhemmilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuus on tärkeä keino tehdä laadukasta varhaiskasvatustyötä. Toisinaan kumppanuuden käsitteellä tarkoitetaan samaa kuin sanalla yhteistyö. Kasvatuskumppanuus on kuitenkin laajempi käsite, joka pitää sisällään ajatukset vanhempien osallisuuden vahvistamisesta, kasvatuskumppanuuteen liittyvän osaamisen kehittamisestä ja toimintayksiköiden kumppanuuskulttuurin rakentamisesta uudelta pohjalta. Kasvatuskumppanuuden perusidea onkin etsiä jatkuvia yhteistyö- ja viestintätapoja, jotka osallistavat vanhempia päivähoidon toimintaan ja lapsensa kasvatukseen yhteistyössä kasvattajien kanssa. (Järvinen ym. 2009, 118.)

Lähtökohtana kasvatuskumppanuudelle ovat lapsen tarpeet ja lapsen edun toteuttaminen. Tavoitteena on, että lapsi oman elämänsä toimijana ja kokijana tulee kokonaisvaltaisesti nähdäksi, kuulluksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi. Keskiössä ovat lapsen toiminnan, leikin, kokemusten, tarpeiden ja toiveiden havainnointi ja havaitseminen. Kasvatuskumppanuuden kannalta merkityksellistä on, miten lapsen kanssa puhutaan ja mitä hänelle puhutaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuudessa ammattilaisen asiantuntemuksessa kiinnitetään huomiota siihen, miten varhaiskasvattaja tuo oman tietonsa, taitonsa, osaamisensa ja ymmärryksensä lapsen ja vanhemman käyttöön. Huomiota kiinnitetään siihen, miten vanhemman oman lapsensa tuntemus tulee kuulluksi, vastaanotetuksi ja arvioiduksi vuoropuhelussa kasvattajan kanssa. Kasvatuskumppanuus on työntekijän ammatillisuutta muuntava tietoinen asenne ja omaksuttu toimintakäytäntö. Sen ammattitaito rakentuu vuorovaikutustaitojen harjoittelusta, työntekijän omasta reflektoinnista ja yhteisen ymmärryksen löytämisestä asiakkaan kanssa. Kasvatuskumppanuudessa vanhemman ja työntekijän välinen suhde perustuu työntekijän ammatilliseen perustehtävään lapsen kasvattajana, hoitajana ja opettajana. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19.)

Kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi ovat kasvatuskumppanuutta ohjaavia periaatteita. Dialogin pääperiaate on toisen kuulemisessa. Kuuleva kasvattajan ja vanhemman välinen suhde mahdollistaa tasa-arvoisen puheen, jossa kummankin

osapuolen tietämys on yhtä arvokasta ja merkityksellistä. Dialogista vuoropuhelua kannattelee kunnioituksen ja kuulemisen kokemus, jonka vuoksi siihen mahtuukin suorapuheisuus, rehellisyys ja eri mieltä oleminen. Keskeistä on luoda kasvattajien ja vanhempien välille hyvä keskusteluilmapiiri. Dialogisen vuoropuhelun kautta pyritään saattamaan lapsen eri kasvuympäristöt ja niissä toimivat vastuulliset aikuiset tunnistamaan lapsen hoito- ja kasvatuskäytäntöjen moninaisuus. Kasvatuskumppanuus tarjoaa jatkuvaa ja kiinteää päivähoidon ja kodin vuoropuhelua, jonka päätavoitteena on lapsen ja hänen perheensä hyvinvointi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 14, 38.)

Kunnioitus koostuu toisen ihmisen arvostamisesta ja hyväksymisestä. Arvostava asenne ilmenee ajatuksina ja muuttuu sen kautta teoiksi. Myönteisyys ja avoimuus auttavat ihmistä ymmärtämään, että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan. Ihmisen on helpompi hyväksyä toimintatavat ja periaatteet, jotka ovat lähellä hänen omiaan. Haasteena varhaiskasvatuksessa onkin erilaisuuden kohtaaminen ja kunnioittavan suhteen luominen, silloin kun asiakkaalla on erilaiset arvot sekä perhe- ja kulttuuritausta. Aidon kuuntelemisen kautta voidaan oppia kunnioittamaan, hyväksymään ja ymmärtämään toista ihmistä, vaikka hänen arvonsa eriaisivätkin omista. Toisen kunnioittaminen helpottaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä, jossa on mahdollista tuoda asioita esiin teeskentelemättä ja peittelemättä. Tärkeä tapa osoittaa toiselle kunnioitusta on puhua ja toimia häntä kohtaan avoimesti ja rehellisesti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Luottamus rakentuu kunnioituksen ja luottamuksen periaatteista. Perustan kasvattajan ja vanhempien väliselle luottamukselle luo päivittäinen vuoropuhelu arjessa lapsen tuonti ja hakutilanteissa. Kasvattajat kertovat lapsen vanhemmille hoitopäivän sujumisesta, unesta ja ruokailusta sekä merkittävistä tapahtumista hoidossa. Kuulumisten vaihtoon on tärkeää ottaa lapsi mukaan ja tärkeää on myös kuulla lapsen kertomuksia päivästä, ajatuksista ja tunteista. Päivittäisen kanssakäymisen tärkein tavoite on jatkuva tiedonvaihto lapsen parhaaksi, se mahdollistaa tarvittaessa nopean puuttumisen huolta aiheuttaviin asioihin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44.)

Luottamuksen syntyminen vaatii aikaa, vuoropuhelua ja yhteisiä kohtaamisia. Sen syntyyn vaikuttavat henkilön aiemmat kokemukset samanlaisista tilanteista. Kasvatuskumppanuudessa keskeistä on luoda luottamuksellinen ilmapiiri kaikelle vanhempien ja kasvattajien väliselle vuoropuhelulle. Vanhempien luottamus

henkilökuntaan syntyy usein lapsen kautta. Kasvattajan herkkä suhde lapseen herättää vanhemmissa luottamuksen ja turvallisuuden tunnetta, vanhempien tietäessä, että heidän lapsensa on hyvässä hoidossa. Kun vanhemmat saavat vaikuttaa lapsensa hoitoon ja kasvatukseen liittyviin asioihin, myös luottamus mahdollistuu. Mitä enemmän vanhempien ajatuksia, toiveita ja kasvatuskäsityksiä huomioidaan, sitä konkreettisemmin he kokevat voivansa osallistua lapsensa kasvuun ja kehitykseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.)

Keskeisin kasvatuskumppanuuden toteutumisen arena on vanhempien kanssa käytävät hoito- ja kasvat keskustelut. Niissä kasvatuskumppanuussuhde joko syvenee tai estyy. Laadukas ja kasvatuskumppanuuteen perustuva varhaiskasvatus tarvitsee sekä vanhempien asiantuntemusta omasta lapsestaan että henkilöstön osaamisen. Kasvatushenkilöstön ja vanhempien kesken käydään ainakin kerran vuodessa syvempi keskustelu lapsesta ja lapsen varhaiskasvatuksesta. Kunnissa hoito- ja kasvat keskustelut ovat korvautumassa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevilla keskusteluilla. Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle lapselle yksilöllisesti lapsen vanhempien kanssa ja sitä päivitetään säännöllisesti kasvattajien ja lapsen vanhempien kesken. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45.) Haasteita kasvatuskumppanuuden kehittymiselle asettavat päivähoidon lapsiryhmien muutokset, lyhyet kasvattajasuhteet ja uusien kasvatuskumppanuussuhteiden rakentaminen (Järvinen ym. 2009, 119).

5 TUTKIMUS

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelma

Kotkan Mussalossa toimivan päiväkotijohdaja Pia Heikura toivoi meitä tekemään tutkimuksen koskien päiväkodissa aloittanutta integroitua pienryhmää. Hänen toiveenaan oli selvittää vanhempien mielipiteitä ja näkemyksiä uuden ryhmän toimivuudesta. Tutkimuksemme tarkoituksena onkin kartoittaa päiväkotijohdajan esipetoksen integroidussa pienryhmässä olevien lasten vanhempien näkemyksiä päivähoidon toiminnasta ja laadusta ryhmässä. Tavoitteenamme on auttaa päiväkotijohdajaa Sateenkaaren henkilökuntaa näkemään, miten pienryhmä toimii. Haluamme myös auttaa heitä parantamaan ja kehittämään palvelun laatua. Tutkimuksellamme haluamme saada

selville vanhempien näkemyksiä laadukkaasta päivähoidosta yleensä sekä siitä, miten se päiväkotiki Sateenkaaren esiopetuksen integroidussa pienryhmässä toteutuu.

Tutkimusongelmana oli selvittää vanhempien näkemyksiä päivähoiton laadusta ja sen toteutumisesta päiväkotiki Sateenkaaren esiopetuksen integroidussa pienryhmässä toimintakautena 2008 - 2009.

Tutkimuksemme keskeisiksi kysymyksiksi muotoutuivat seuraavat kysymykset:

1. Miten esiopetuksen integroitu pienryhmä on vanhempien mielestä toiminut?
2. Miten lapsi vanhempien mielestä viihtyy päivähoitossa?
3. Miten kasvatuskumppanuus pienryhmässä toteutuu?
4. Mitä laatu päivähoitossa vanhempien mielestä tarkoittaa ja miten se toteutuu esiopetuksen pienryhmässä?

5.2 Tutkimusmenetelmä

Suoritimme opinnäytetyömme tutkimuksen survey-tutkimuksena esiopetuksen integroidun pienryhmän lasten vanhemmille. Survey-tutkimuksessa tietoa kerätään standardoidussa ja strukturoidussa muodossa joukolta ihmisiä. Tavallisimmin käytetyt menetelmät ovat kyselylomakkeet tai strukturoidut haastattelut. (Hirsijärvi ym. 2007, 130.) Opinnäytetyössämme käytettiin kyselylomakkeita, koska ne soveltuivat tutkimuksemme toteuttamiseen mielestämme parhaiten. Kyselylomake antaa vanhemmille mahdollisuuden vastata anonyymisti, jolloin vastaukset ovat toivon mukaan avoimempia ja rehellisempiä. Kyselylomakkeen ansiosta vanhemmilla on myös aikaa pohtia ja palata miettimään omaa vastaustaan.

Tutkimuksemme on luonteeltaan kvalitatiivinen, mutta siinä on käytetty myös kvantitatiivisia, eli määrällisiä menetelmiä. Kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus tarkoittaa joukkoa erilaisia tulkinnallisia, luonnollisissa olosuhteissa toteutettavia käytäntöjä. Laadullista tutkimusta on vaikea määritellä selvästi, koska sillä ei ole teoriaa joka olisi vain sen omaa, eikä myöskään täysin omia metodeja. (Metsämuuronen 2008, 9.) Kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tutkimusotteella on paljon eroja, mutta usein niitä on vaikea erotella tai käyttää vain toista tutkimusotetta. Tutkimuskohteen mukaan on

kuitenkin mielekästä valita toinen näistä päämetodologiaksi. (Metsämuuronen 2008, 13–14.) Kvantitatiivisuus, eli määrällisyys näkyy kyselyissämme strukturoituna kysymyksinä ja avoimet kysymykset edustavat kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusotetta.

5.3 Tutkimuksen suorittaminen

Tutkimuksemme toteutettiin päiväkotia Sateenkaaren toimintakauden 2008 - 2009 aikana. Tutkimuksemme koskee päiväkodin esiopetuksen integroitua pienryhmää. Ryhmässä on yhteensä kahdeksan lasta, joista neljällä on erityisen tuen tarpeita ja neljä on niin sanottuja tukilapsia. Ryhmässä työskentelee erityislastentarhanopettaja sekä lastenhoitaja. Tutkimus suoritettiin kahdessa osassa erillisillä kyselylomakkeilla. Ensimmäinen kysely suoritettiin toimintakauden alussa syys–lokakuussa 2008. Kyselyssä kartoitettiin vanhempien ensivaikutelmia integroidusta pienryhmästä, toiminnan aloittamiseen liittyvästä tiedottamisesta ja heidän lapsensa ensireaktioista. Ennen ensimmäisen kyselyn suorittamista osallistuimme päiväkotia Sateenkaaren vanhempainiltaan, jossa kerroimme vanhemmille opinnäytetyöstämme sekä toiveistamme ja tavoitteistamme. Vanhempainillassa kannustimme vanhempia tuomaan avoimesti mielipiteensä ja näkemyksensä esiin, sillä tutkimuksemme ollessa laadullinen jokainen vastaus on tärkeä.

Tutkimuksen toinen osa suoritettiin päiväkodin toimintakauden loppupuolella huhti–toukokuun vaihteessa 2009. Toisessa kyselyssä keskityimme enemmän laadun toteutumiseen, päivähoiton sujuvuuteen, esiopetuksen antamiin valmiuksiin sekä kasvatuskumppanuuteen esiopetuksen integroidussa pienryhmässä. Molemmilla kerroilla kyselyt jaettiin vanhemmille ryhmän erityislastentarhanopettajan kautta. Ensimmäisen kyselyn mukaan laitoimme saatekirjeen, jossa kerroimme vielä keitä olemme ja mitä olemme tekemässä muistutuksena vanhemmille ja selvityksenä niille, jotka eivät olleet paikalla vanhempainillassa. Molempien kyselyiden mukana laitoimme vanhemmille myös kirjekuoren, jossa he saisivat palauttaa kyselyn. Kyselyn palauttaminen suljetussa kirjekuoressa säilyttää vastausten luottamuksellisuuden ja anonyymiyden. Annoimme vanhemmille vastausaikaa molemmilla kerroilla noin kaksi viikkoa. Kyselyt palautettiin päiväkodille, josta kävimme ne noutamassa pian vastausajan umpeuduttua. Keväällä 2009 suoritettuna kyselyn yhteydessä annoimme vanhemmille myös mahdollisuuden jättää

sähköpostiosoitteensa erilliselle lomakkeelle, mikäli he haluaisivat saada tutkimuksemme tulokset opinnäytetyömme valmistuttua.

Kyselymme muodostuivat sekä avoimista että strukturoiduista, rajatuista kysymyksistä. Strukturoidut kysymykset oli rajattu numeerisesti, arviointiasteikolla 0–5, jossa 0= en osaa sanoa, 1= todella huonosti, 2= melko huonosti, 3=kohtalaisesti, 4= melko hyvin ja 5= erittäin hyvin tai asteikolla 0–4, jossa 4= erittäin tärkeää/hyvin/tyytyväisiä ja 1= ei yhtään tärkeää tai todella tyytymättömiä. Numeerisesti rajattujen kysymysten lisäksi käytimme kyselyissä kyllä/ei-vaihtoehtoilla rajattuja kysymyksiä. Strukturoitujen kysymysten jälkeen oli varattu tilaa myös vapaille kommenteille, joiden merkitystä korostimme vanhemmille etukäteen ja rohkaisimme heitä kommentoimaan avoimesti.

5.4 Tutkimusaineisto ja sen käsittely

Tutkimusaineistomme koostuu edellä mainituissa kyselyissä kerätyistä vastauksista. Ensimmäisestä kyselystä saimme kuusi vastausta kahdeksan henkilön otoksesta. Vastausprosentti alkukyselyyn oli siis 75. Toiseen kyselyyn vastaajia oli kolme kahdeksasta, jolloin vastausprosentti jäi 37,5:een. Aloitimme tutkimusaineiston käsittelyn pian saatuaamme ensimmäisen kyselyn vastaukset, käymällä ne läpi. Teimme ensimmäisen kyselyn vastauksista alustavan yhteenvedon ja aloimme suunnittelemaan toista kyselyä yhteenvedon pohjalta. Saatuaamme toisen kyselyn vastaukset, kävimme myös ne läpi alustavasti.

Käsittelimme tutkimusaineistomme aluksi manuaalisesti käyden kaikki vastaukset läpi ja kooten ne yhteen. Numeeristen kysymysten vastauksista laskimme keskiarvot ja hajonnan ja lopuksi kokosimme osan vastauksista taulukoiksi Excel-ohjelmalla.

Lopulliseen työhömmme olemme koonneet kaikki vastaukset molemmista kyselyistä. Kokosimme kyselyistä erilliset yhteenvedot, joissa pyrimme tuomaan mahdollisimman moninaisesti esiin kaikkien vastanneiden vanhempien näkemykset. Koska vastaajajoukko on niin pieni, on meillä mahdollisuus käsitellä yhteenvedoissamme jokaista vastausta erikseen ja otimme jokaisen vastauksen huomioon.

5.5 Tutkimuksen reliabelius ja validius

Reliabiliteetilla, eli luotettavuudella tarkoitetaan tulosten tarkkuutta. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa tuloksen toistettavuutta ja tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Validius tarkoittaa tutkimuksen pätevyyttä eli tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä onkin tarkoitus mitata. Mittarit ja menetelmät eivät aina kuitenkaan vastaa sitä todellisuutta, mitä tutkijat kuvittelevat tutkivansa ja olemmekin pyrkineet olemaan tarkkoja ja kriittisiä kyselyjen tuloksia tarkastellessamme. (Hirsijärvi ym. 2007, 226.)

Pyrimme tekemään kyselylomakkeet huolella selkeiksi ja ymmärrettäviksi. Hioimme kysymyksiä useaan kertaan ja luetutimme ne integroidun pienryhmä esiopetuksen erityislastentarhanopettajalla ennen niiden toteuttamista. Saimmekin häneltä parannusehdotuksia ja huomautuksia ammattilaisen näkökulmasta. Vaikka kyselyn tekisi kuinka huolella on aina mahdollista, etteivät vastaajat ymmärrä kysymyksiä niin kuin tutkija on ne ajatellut (Hirsijärvi ym. 2007, 226). Kysymyksenasettelu määrittää saatavia tuloksia, joten on varmistettava, että kysymykset ovat relevantteja. Jotta tulokset palvelisivat toiminnan kehittämistä, niiden tulisi olla valideja asiakkaiden tarpeiden, toiminnan ulkoisten ja sisäisten ehtojen sekä toteutuksen suhteen. (Tauriainen 2000, 30.) Kyselyn yksi haittapuoli on myös se, ettei tutkija voi olla varma siitä, että vastaajat ovat suhtautuneet kyselyyn vakavasti ja ovatko he pyrkineet vastaamaan kysymyksiin huolellisesti ja rehellisesti (Hirsijärvi ym. 2007, 190).

Tutkimuksemme luotettavuus kärsii hieman, sillä toisen kyselymme vastausprosentti jäi hyvin alhaiseksi. Koska vastausprosentti on alhainen, ei voida olettaa, että saadut tulokset vastaavat koko otosjoukon mielipiteitä, joten saatuja tuloksia ei voida yleistää. Toisaalta saamamme vastaukset ovat laajoja, ja niitä käsitellessämme saimme kuvan, että niihin on panostettu.

Monissa tutkimuksissa on osoitettu kritiikkiä vanhempien pätevyyteen arvioida päivähoiton toimintaa ja sen laatua, joten myös tämä seikka vaikuttaa tutkimuksemme luotettavuuteen ja pätevyyteen. Vanhempien näkemysten on todettu olevan usein sidottuja heidän aikaisempiin kokemuksiinsa päivähoidosta. Esimerkiksi, jos vanhemmilla ei ole

kokemuksia tai tietoa laadultaan erilaisesta päivähoidosta ja sen vaikutuksista, saattavat he pitää oman lapsensa päivähoitoa laadukkaana riippumatta laadun todellisesta tasosta. Vanhemmille on todettu olevan myös vaikeaa myöntää tai tiedostaa oman lapsensa päivähoidon olevan laadultaan huonolaatuista. (Hujala ym. 2007, 159.)

6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Molemmat tutkimuksemme kyselyt jaettiin kahdeksalle vanhemmalle. Ensimmäistä kyselyä palautettiin kuusi ja toista kyselyä palautettiin kolme kappaletta. Tutkimustulokset on esitetty erillisesti niin, että ensin käsitellään ensimmäisen kyselyn tulokset ja sen jälkeen toisen kyselyn tulokset.

6.1 Alkukysely

Ensimmäinen, eli alkukysely (liite 2) suoritettiin esiopetuksen toimintakauden alussa syys–lokakuussa 2008. Kyselyssä kartoitettiin vanhempien ensivaikutelmia esiopetuksen integroidusta pienryhmästä, ryhmän toiminnan aloittamiseen liittyvästä tiedottamisesta sekä heidän lapsensa ensireaktioista. Kyselyn alussa tiedusteltiin vastaajan sukupuolta sekä hänen lapsensa sukupuolta kartoittaaksemme, onko miesten ja naisten vastauksissa eriäväisyyksiä ja vaikuttaako lapsen sukupuoli vastauksiin. Kysymyksiä alkukyselyssä oli yhteensä 14, joista muutama kysymys oli kaksiosainen. Jokaisen kysymyksen perään oli varattu tilaa vapaille kommentteille, jota osa vanhemmista olikin käyttänyt kiitettävästi hyväkseen.

Kaikki alkukyselyyn vastaajista olivat naisia. Vastanneista kahden lapsi oli poika ja kolmen tyttö, yksi vanhempi oli jättänyt lapsensa sukupuolen ilmoittamatta. Jokaisen vastaajan lapsi oli ollut aiemmin hoidossa päiväkodissa ja yhdellä lapsella oli ollut sen lisäksi hoitaja omassa kodissa ja yksi lapsi oli ollut aiemmin perhepäivähoitossa.

Vanhemmilta tiedusteltiin, mitä mieltä he ovat esiopetuksen järjestämisestä integroidussa pienryhmässä yleensä ja miten uuden ryhmän aloittamisesta oli tiedotettu heille. Vastanneista neljä oli sitä mieltä että tiedotus oli melko hyvää (4). Heistä yksi kaipasi kuitenkin selkeämpää tietoa siitä, kuka tulee ryhmän erityislastentarhanopettajaksi. Yhden vanhemman mielestä tiedotus toimi kohtalaisesti (3) ja yhden mielestä melko huonosti

(2). Näiden kahden vanhemman vastauksista käy ilmi, että he olisivat toivoneet enemmän tietoa asiaan liittyen. Kaikkien vastaajien mielestä pienryhmäesiovetuksen järjestäminen on kuitenkin hyvä asia. He kokevat, että pienryhmäesiovetus tarjoaa lapselle yksilöllisempää ohjausta, sillä kasvattajilla on enemmän aikaa jokaiselle lapselle. Pienessä ryhmässä lasten on helpompi keskittyä, osallistuminen toimintaan mahdollistuu paremmin ja lapsi tulee paremmin kuulluksi.

Kyselyssä kysyttiin, onko päiväkotit Sateenkaaren tilat perheille entuudestaan tuttuja tai ovatko he päässeet tutustumaan niihin ennen esiovetuksen alkamista. Kartoitimme myös, onko henkilökunta vanhemmille tuttua ja kuinka tärkeää henkilökunnan tuttuus heille on. Kysyimme myös yleisemmin, millaista vastaanotto päiväkodissa on ollut. Kaikki vastaajista olivat päässeet tutustumaan päiväkodin tiloihin ja henkilökuntaan etukäteen tai ne olivat heille entuudestaan tutut. Vanhemmille oli mahdollistettu tutustumiskäynti ennen esiovetuksen alkua, ja heidän mielestään se oli erittäin hyvä asia. Tutustumiskäynti ja henkilökunnan tuttuus herätti luottamusta sekä lapsissa että vanhemmissa, ja asioista keskusteleminen oli helpompaa, kun henkilökunta on tuttua. Vanhemmille oli tärkeää, että ryhmässä on tutut kasvattajat, jotka eivät vaihdu. Puolelle vastanneista oli erittäin tärkeää (4), että heidän lapsensa esiovetusryhmän henkilökunta on tuttua, ja puolelle se oli melko tärkeää (3). Myös yleiseen vastaanottoon päiväkodissa oltiin tyytyväisiä. Neljä vastaajista oli erittäin tyytyväisiä (4) ja kaksi vastaajista melko tyytyväisiä (3) vastaanottoon. Vanhempien mielestä oli hienoa, että joku tulee aina iloisesti vastaan ovelle lasta tuotaessa ja kasvattajilla on aikaa keskustella ja vaihtaa kuulumisia päivittäin. Vastaajista yksi koki, että aluksi yhteisten käytäntöjen löytäminen lasta tuotaessa ja haettaessa oli vaikeaa, mutta asia korjaantui luonnostaan ajan kuluessa tultaessa tutummiksi.

Otimme kyselyssä huomioon myös lapsen ja tiedustelimme vanhemmilta, miten heidän lapsensa on suhtautunut uuteen ryhmään ja esiovetuksen alkuun. Vastanneista puolet kokivat, että heidän lapsensa oli reagoinut uuteen ryhmään siirtymiseen. Negatiivinen reagointi näkyi muun muassa surullisuutena, koska vanhat kaverit olivat muualla ja huolena leikkikaverien saamisesta. Lasten positiivinen reagointi uuteen ryhmään näkyi yleisesti iloisuutena ja rohkeampana osallistumisena toimintaan. Kaikkien vastaajien lapset olivat tulleet ensimmäisenä päivänä esiovetukseen innokkaina ja iloisina, puolet olivat vanhempien mukaan kuitenkin jännittäneet vähän. Positiiviset reaktiot osassa

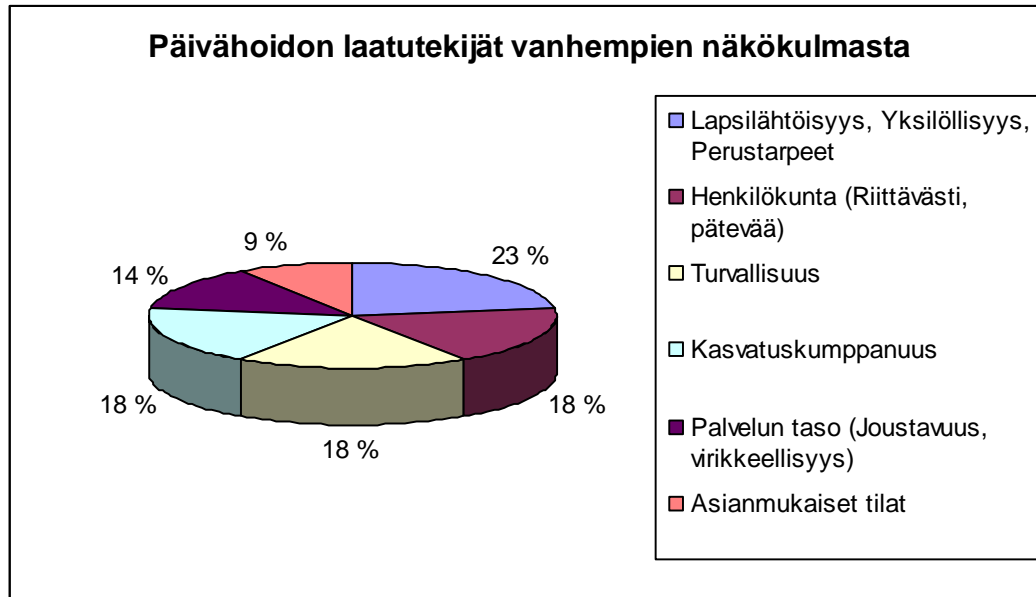

lapsista johtuivat vanhempien mukaan siitä, että ympäristö, kasvattajat ja kaverit olivat entuudestaan tuttuja ja iloisuus johtui myös siitä, että lapsi tiesi miksi hän on ryhmässä ja keitä lapsia ryhmään tulisi. Jännitystä aiheuttivat kuitenkin uusi lastentarhanopettaja ja se, että joillekin muut lapset olivat vieraita. Positiivista jännitystä ja odotusta lapsissa aiheutti se, että *"esiopetus on lapsen maailmassa osittain ylennys, kun rooli tarhalaisena olemisesta vaihtuu eskarilaisena olemiseen."* Kaikkien vanhempien mukaan, heidän lapsensa oli ollut tyytyväinen esiopetuksessa. Lapset tulivat kotiin hyvillä mielin ja kertoivat esiopetuksen tapahtumista innokkaasti. Lapsi koki olevansa *"iso"* kun oppi uusia asioita, kuten lauluja, kirjaimia ja numeroita. Lapsien tyytyväisyyttä vanhempien mielestä vahvistivat myös kaverit. Myös henkilökunta, joka ottaa huomioon, on luotettava, kuuntelee ja on mukava sekä innostava, vaikuttaa lasten tyytyväisyyteen.

Alkukyselyssä vanhemmilta kysyttiin myös, mitä heidän mielestään on laadukas päivähoito ja esiopetus. Laadukas päivähoito koostuu vanhempien mukaan turvallisuuteen, henkilökuntaan, toiminnan sisältöön, tiloihin ja lapsen perustarpeisiin liittyvistä asioista (Kuva 2). Esiopetuksen laatua kartoittaessa, esiin nousi myös monipuolinen toiminta, kouluvalmiudet, yksilöllisyys, kasvatuskumppanuus ja lapsilähtöisyys.

Taulukko1. Päivähoidon laatutekijät vanhempien näkökulmasta

Päivähoidon laatutekijät vanhempien näkökulmasta	Lukumäärä
Lapsilähtöisyys, Yksilöllisyys, Perustarpeet	5
Henkilökunta (Riittävästi, pätevää)	4
Turvallisuus	4
Kasvatuskumppanuus	4
Palvelun taso (Joustavuus, virikkeellisyys)	3
Asianmukaiset tilat	2

Kuva 2. Päivähoidon laatutekijät vanhempien näkökulmasta

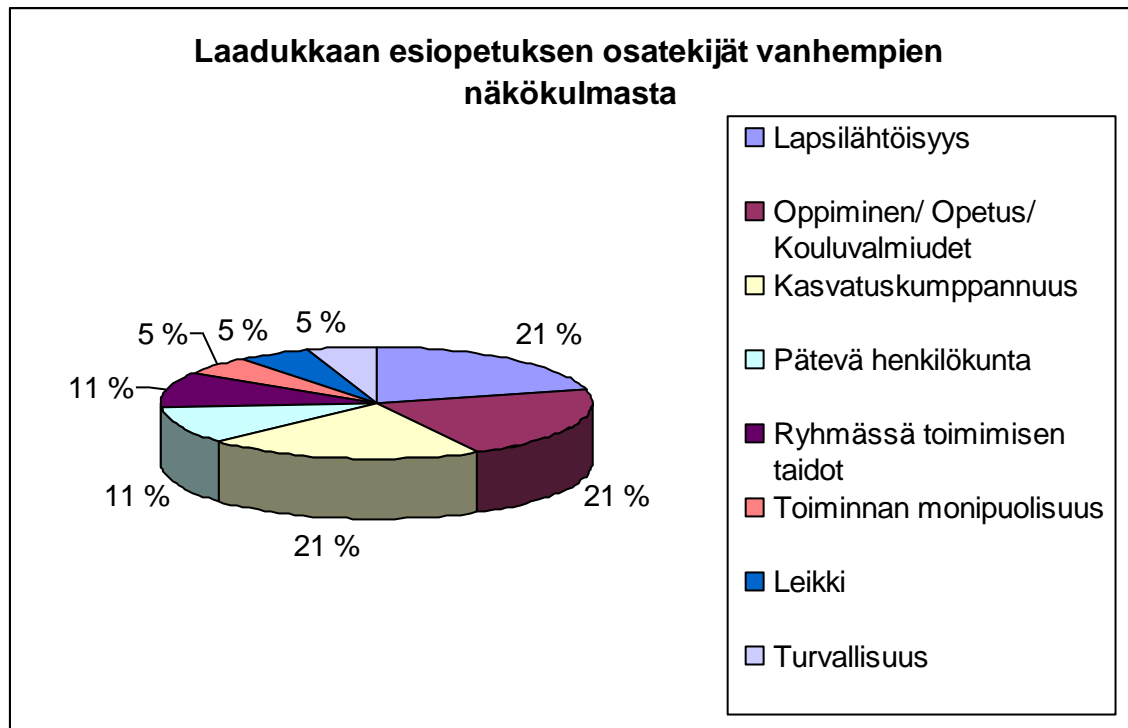
Tärkeimmät laadukkaan päivähoidon osatekijät kyselyyn vastanneiden vanhempien mielestä olivat toiminnan lapsilähtöisyys, lapsen yksilöllinen huomioiminen sekä perustarpeista huolehtiminen. Vanhemmista, lapsella tulisi olla päivähoidossa hyvä olo ja lapsen tulisi saada olla lapsi. Perustarpeista huolehtimisessa vanhemmat nostivat esiin erityisesti ravinnosta huolehtimisen. Henkilökunnan tulisi olla kykenevä huomioimaan kunkin lapsen yksilölliset tarpeet. Henkilökuntaa tulisi olla riittävästi ja sen pitäisi olla tarpeeksi koulutettua. Kasvattajilta odotetaan yhteistyökykyä, ja kasvatuskumppanuus nousikin yhdeksi tärkeäksi laatutekijäksi. Kasvatuskumppanuuteen kuuluu vastanneiden mielestä luottamus puolin ja toisin, päivittäinen kommunikointi ja kuulumisten vaihtaminen sekä keskusteluajkojen varaaminen. Vanhemmat pitivät tärkeänä myös yksilöllisyyttä ja erilaisuuden kunnioittamista. He pitivät myös turvallisuutta ja asianmukaisia tiloja erittäin tärkeänä. Turvallisuus muodostuu heidän mielestään esimerkiksi puitteista ja riittävästä resursseista, jotka sisältävät myös henkilökunnan määrän. Päiväkodin tilojen tulee olla heistä siistit ja niiden tulee tarjota lapsille virikkeitä. Vanhemmat nostivat laadun kannalta esiin myös joustavuuden hoitoajoissa ja monipuolisen toiminnan.

Esiopetuksen laadun osatekijöistä tärkeimmiksi nousivat lapsilähtöinen toiminta, kasvatuskumppanuus, hyvä opetus sekä lapsen oppiminen ja kouluvalmiuksien kehittyminen (Kuva 3). Lapsilähtöistä toimintaa vastanneiden vanhempien mielestä oli

lapsen huomioiminen yksilönä, lapsen omien toiveiden ja tarpeiden huomioon ottaminen sekä erilaisuuden kunnioittaminen. Vanhempien mukaan lapsen vahvuuksia tulisi tukea ja lasta tulisi auttaa keskittymään ryhmässä. Lapsilähtöisyyttä oli myös yksilöllinen opetus ja leikkimielisyys opettamisessa. Lapsen tulisi tuntea oppivansa uutta ja saada iloa siitä. Toiminnan tulisi muutenkin olla monipuolista ja antaa mahdollisuuksia ja aikaa leikkimiseen. Tämän mahdollistaa pätevä henkilökunta. Osaava ja tuttu henkilökunta sekä toimiva kasvatuskumppanuus lisäävät turvallisuuden tunnetta. Vanhemmat toivoivat, että myös heidät otettaisiin mukaan toiminnan suunnitteluun ja tavoitteiden asettamiseen esiopetuksessa. Laadukas esiopetus valmistaa lasta koulun aloittamiseen. Tärkeiksi kouluvalmiuksiksi vastanneet vanhemmat nostivat esimerkiksi käytössäännöt, erilaisuuden hyväksymisen, toisten kunnioittamisen ja muut ryhmässä toimimisen taidot.

Taulukko2. Laadukkaan esiopetuksen osatekijät vanhempien näkökulmasta.

Laadukkaan esiopetuksen osatekijät vanhempien näkökulmasta	Lukumäärä
Lapsilähtöisyys	4
Oppiminen/ Opetus/ Kouluvalmiudet	4
Kasvatuskumppanuus	4
Pätevä henkilökunta	2
Ryhmässä toimimisen taidot	2
Toiminnan monipuolisuus	1
Leikki	1
Turvallisuus	1

Kuva 3. Laadukkaan esiopetuksen osatekijät vanhempien näkökulmasta

Kyselyssä selvitettiin myös, kuinka hyvin perheiden päivähoitoa ja esiopetusta koskevat tarpeet ja toiveet oli selvitetty etukäteen ja mitä odotuksia heillä on lapsensa esiopetusvuotta kohtaan. Neljän vanhemman mielestä tarpeet ja toiveet oli selvitetty erittäin hyvin (5) etukäteen ja yhden mielestä ne oli selvitetty melko hyvin (4) ja yksi vastaajista ei osannut sanoa (0). Kyselystämme selvisi, että lasten koteihin oli lähetetty kyselykaavakkeet jo alkukesästä ja tarpeita oli kartoitettu myös lapsen omassa esiopetussuunnitelmassa. Vanhempien vastauksista tärkeimmäksi toiveeksi esiopetusvuotta kohtaan nousi kouluvalmiuksien kehittäminen, joka piti sisällään yhteistyö- ja ryhmätyöskentelytaidot sekä sosiaalisten taitojen kehittymisen. Lapsille opetettaisiin leikkimielellä koulunkäyntiin liittyviä taitoja, mahdollistettaisiin onnistumisen kokemukset ja harjoiteltaisiin sietämään pettymyksiä.

6.2 Loppukysely

Tutkimuksemme toinen kysely toteutettiin esiopetuksen toimintakauden loppupuolella huhti–toukokuun vaihteessa 2009. Loppukyselyssä (liite 3) keskityimme laadun toteutumiseen, päivähoiton sujuvuuteen, esiopetuksen antamiin valmiuksiin sekä kasvatuskumppanuuteen esiopetuksen integroidussa pienryhmässä. Kysymyksiä

loppukyselyssä oli yhteensä 20, joista osa oli kaksiosaisia. Kysymykset oli jaettu ensimmäisestä kyselystä nousseiden teemojen mukaan, joita ovat yhteistyö ja kasvatuskumppanuus, lapsen kasvatus ja huomioiminen yksilönä, toiminnan sisältö ja esiopetuksen toteutuminen. Jokaisen kysymyksen perään varasimme tilaa vapaille kommentteille, jota osa vanhemmista oli käyttänyt kiitettävästi hyväkseen. Kyselyitä palautettiin yhteensä kolme kahdeksasta, eli vastausprosentti jäi pieneksi.

Kasvatuskumppanuuteen liittyy vahvasti päivittäinen kanssakäyminen henkilökunnan ja vanhempien välillä. Yksi vastaajista koki päivittäisen kanssakäymisen toimivat erittäin hyvin (5), yksi melko hyvin (4) ja yksi kohtalaisesti (3). Vanhempien kommentteista kävi ilmi, että päivittäistä kanssakäymistä vaikeuttaa se, että lapsen oman ryhmän kasvattajat eivät ole aina paikalla lasta tuotaessa tai haettaessa. Viestinkulku mahdollistuu kuitenkin muiden ryhmien henkilökunnan välityksellä loistavasti. Vanhemmat toivoivat, että heille kerrottaisiin päivittäin miten lapsella on sinä päivänä yleisesti mennyt ja onko mitään erityistä, josta pitäisi mahdollisesti tietää, esimerkiksi, jos lapsi on käyttäytynyt huonosti. Vain yksi vastanneista vanhemmista oli sitä mieltä, että näitä asioita ei kerrota, mikäli hän ei itse sitä kysynyt. Kaiken kaikkiaan vanhemmat kokivat että kasvattajien ja kodin välinen yhteistyö ja vuorovaikutus toimii hyvin sekä suullisesti että kirjallisten viestien välityksellä. Vanhemmat olivat tyytyväisiä kaikkiin päivähoidon ja kodin välisiin yhteistyömuotoihin. He nimesivät hyviksi yhteistyömuodoiksi muun muassa vanhempainillat, juhlat, perhekohtaiset keskustelut ja palaverit henkilökunnan kanssa.

Vastanneista vanhemmista yksi oli sitä mieltä, että hän pääsee vaikuttamaan lapsensa esiopetuksen ja päivähoidon suunnitteluun, sisältöihin ja tavoitteisiin erittäin hyvin (5), yksi kohtalaisesti (3) ja yksi ei osannut sanoa (0). Yksi vanhemmista koki, että suunnitelmat olivat olleet päivähoidon puolelta niin hyviä, ettei ole ollut aihetta esittää toiveita. Toisen mielestä ryhmän erityislastentarhanopettaja on erittäin pätevä ja ottaa lapsen erityistarpeet huomioon. Ryhmän kasvattajien tuki ja pätevyys nousivat esiin myös kysyttäessä luottamuksen toteutumista perheiden ja päiväkodin välillä. Kaikki vanhemmat vastasivat, että luottamus toteutuu erittäin hyvin (5). Vanhemmat voivat jättää lapsensa luottavaisin mielin päiväkotiin, sillä he tiesivät lapsensa olevan hyvässä hoidossa.

Vanhemmilta kysyttiin myös heidän näkemyksiään lapsen kasvatuksesta ja yksilöllisestä huomioinnista päivähoidossa. Kaikki vastanneista kokivat, että heidän lapsensa huomioidaan yksilöllisesti ja lasten perustarpeet oli huomioitu esiopetuksessa erittäin hyvin (5). Lapset huomioidaan yksilöllisesti kaikessa toiminnassa, he saavat henkilökohtaista kontaktia ja aikuisen läsnäoloa. Myös lasten erityistarpeet ja kehitystaso oli kaikkien vanhempien mielestä otettu erittäin hyvin (5) huomioon esiopetuksessa. Pienryhmä mahdollistaa lapsen yksilöllisen huomioinnin ja kasvattajilla on lapselle enemmän aikaa. Lapsi saa palautetta hyvästä kehityksestä ja positiiviset ja vahvat piirteet huomioidaan. Myös heikkoudet pyritään kääntämään vahvuuksiksi. Yleisesti vanhempien mielestä lapset viihtyvät päivähoidossa hyvin. Yksi oli sitä mieltä, että hänen lapsensa viihtyi erittäin hyvin (5), koska lapsi lähti aina mielellään päiväkotiin ja kertoi päivän olleen mukava. Kahden vastaajan mielestä heidän lapsensa viihtyi päiväkodissa melko hyvin (4).

Kaikkien vastaajien mielestä esiopetuksen integroidun pienryhmän toiminta huomioi kunkin lapsen erityistarpeet ja oli tarpeeksi virikkeellistä pitäen sisällään erilaista, lapselle mielekästä toimintaa. Yksi vanhemmista kiitti erityisesti loistavista satuhetkidistä, joiden kautta hänen lapsensa oli oppinut paljon. Toiminta oli vanhempien mielestä myös lapsilähtöistä, sillä yksi olo vastannut erittäin lapsilähtöistä (5), toinen melko lapsilähtöistä (4) ja yksi vastaajista ei ollut osannut sanoa (0). Lapsilähtöisyyttä kuvattiin sanoin *"Voi hyvillä mielin jättää lapsi hoitoon."* Kahden vastaajan mielestä esiopetuksen toiminta oli melko monipuolista (4) ja yhden mielestä erittäin monipuolista (5). Vanhemmat kokivat, että *"normaali rutiinista"* poikkeavia päiviä oli sopivasti ja oli mukavaa, että viikko-ohjelma oli näkyvillä.

Päivähoidon puitteista kysyttäessä, kaikki vastasivat päiväkodin toiminnan vastaavan perheen tarpeita erittäin hyvin (5). Kyselyssämme puitteilla tarkoitettiin esimerkiksi päiväkodin aukioloaikoja sekä joustamista hoitoajoissa. Henkilökunta koettiin ammattitaitoiseksi ja heitä kuvailtiin innostuneiksi. Eräs vastaajista kertoi henkilökunnan todellakin kuuntelevan ja ottavan kantaa. He *"tukevat, ja kertovat rehellisesti = kaunistelematta asioista."* Myös päiväkodin tilat koettiin hyviksi, turvallisiksi ja päivähoidon soveltuviksi. Vanhemmat mainitsivat isot tilat, niin ulkona kuin sisälläkin, joissa mahtuu toimimaan. Lisäksi piha-alueita kuvattiin turvallisiksi. Yksi vanhemmista mainitsi erityisesti sen, että pienryhmäläiset ovat omissa tiloissaan.

Loppukyselyssä kartoitettiin myös vanhempien mielipiteitä esiopetuksesta ja sen toteutumisesta integroidussa pienryhmässä. Vanhempia pyydettiin listaamaan kolme asiaa, joihin he ovat olleet erittäin tyytyväisiä lapsensa esiopetuksessa. Vastauksissa nousi esiin monia erilaisia asioita. Yhden vanhemman mielestä ryhmä oli *"kiva pieni yhteisö, jossa tulee kaverit tutuksi"* ja lapsi viihtyy. Hänen lapsensa oli kehittynyt vuoden aikana ja on valmis koulutielle. Toinen vanhempi mainitsi tärkeimmiksi asioiksi luottamuksellisuuden, joka ilmenee lapsen jäädessä mielellään esiopetukseen. Hänen lapsensa oli innostunut, koska eskaritehtäviä ja leikkiä oli sopivassa suhteessa ja hänestä hoitajat ovat erittäin mukavia. Kolmas vastaaja oli erittäin tyytyväinen erityislastentarhanopettajan tukeen ja joustavuuteen. Myös kasvattajien määrätietoisuus nousi hänelle tärkeäksi asiaksi. Yksikään vanhemmista ei muuttaisi mitään lapsensa esiopetuksessa.

Vanhemmat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä lapsensa esiopetusryhmän yhteishenkeen. Yhden vanhemman mielestä yhteishenki toteutui erittäin hyvin (5), sillä osa *"eskarikavereista"* on läheisiä ystäviä myös päiväkodin ulkopuolella. Toinen vanhempi oli sitä mieltä, että yhteishenki toteutuu melko hyvin (4). Hänen mielestään porukka *"hitsautuu"* paremmin yhteen pienryhmässä kuin isommassa ryhmässä. Kolmas koki yhteishengen toteutuvan kohtalaisesti (3).

Viimeiseksi kysyimme vanhemmilta, kuinka hyvin heidän lapsensa oli saavuttanut oppimistavoitteensa esiopetusvuotensa aikana. Kahden vanhemman mielestä oppimistavoitteet olivat toteutuneet erittäin hyvin (5). Heistä toisen lapsi osasi jo lukea ja kirjoittaa ja oli reipastunut sosiaalisesti. Toisenkin lapsi osasi jo lähes lukea ja oli rauhoittunut myös henkisellä tasolla. Kolmas vastanneista vanhemmista koki, että hänen lapsensa oli saavuttanut oppimistavoitteet melko hyvin (4). *"Lapsi on innostunut niin kirjaimista kuin numeroistakin. Nopeuttakin on tullut lisää."*

7 POHDINTA

Tutkimuksessamme tarkastelun kohteena olivat vanhempien käsitykset laadukkaasta päivähoidosta ja sen toteutumisesta päiväkotia Sateenkaaren esiopetuksen integroidussa pienryhmässä. Osana päivähoiton laatua kartoitimme vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta, päiväkodin toiminnasta, turvallisuudesta ja

vaikuttamismahdollisuuksista. Tutkimusaineiston keräsimme kahdessa erässä kyselylomakkeilla, survey-tutkimuksena. Kyselyiden vastaajajoukko oli molemmilla kerroilla kahdeksan, emme kuitenkaan saaneet kummallakaan kerralla täyttä vastausprosenttia erinäisistä syistä. Lähtöajatuksena tutkimuksessamme oli nostaa esiin kehityshaasteita päiväkodin ja pienryhmän toiminnassa palvelun laadun parantamiseksi.

Päivähoidossa laadunarvioinnin tärkeimpänä tavoitteena on toiminnan kehittäminen ja laadukkaan toiminnan ylläpitäminen. Kyselyiden vastausten pohjalta voimme päätellä vanhempien olleen pääpiirteittäin tyytyväisiä esiopetuksen integroituun pienryhmään. Vastanneet vanhemmat toivat esiin avoimesti ja monipuolisesti omia mielipiteitään ja näkemyksiään. Kehityshaasteita ei heidän vastauksistaan noussut esiin ryhmän aloittamista koskevaa tiedotusta lukuun ottamatta. Ryhmän kasvattajat saivat kyselyiden kautta paljon positiivista palautetta ja heidän työhönsä oltiin erittäin tyytyväisiä.

Kyselyidemme vastausjoukko oli alkujaankin hyvin pieni, sillä otos oli vain kahdeksan henkilöä. Ensimmäiseen kyselyyn vastasi melko kiitettävästi kuusi vanhempaa, joten voimme olettaa vastausten kattavan koko otoksen mielipiteet. Loppukyselyyn vastasi valitettavasti vain kolme vanhempaa, joten vastausprosentti oli vain 37,5. Matalan vastausprosentin takia emme voi yleistää saatuja vastauksia koskemaan koko otosjoukon mielipiteitä ja näkemyksiä. Vastausten yleistäminen ei kuitenkaan ollut missään vaiheessa edes tarkoituksemme, vaan pyrimme alusta asti ottamaan jokaisen vastaajan ja hänen vastauksensa huomioon yksilöllisesti laadun takaamiseksi.

Kyselyidemme tuloksissa nousi esiin paljon samoja asioita ja teemoja kuin muun muassa Hujala-Huttusen (1995) määrittelemissä päivähoiton laatutekijöissä. Myös opinnäytetyömme teoriaosuus, ja laatu-näkökulmamme, perustuvat tähän samaiseen laadunarviointimalliin. Molemmat kyselymme oli laadittu ennen, kuin tutustuimme lähemmin päivähoiton laatutekijöihin. Opinnäytetyömme edetessä ja päivähoiton laatu-teoriaan tarkemmin perehtyessämme, oli mielenkiintoista havaita, kuinka samoja asioita olimme käsitelleet ja vanhemmat olivat nostaneet tärkeiksi tekijöiksi vastauksissaan. Tämä osoittaa mielestämme sen, kuinka tärkeitä päivähoiton laatutekijät ovat, kun ne nousevat esiin eri osapuolten toimesta. Laatutekijöissä ja kyselyidemme tuloksissa nousi molemmissa esiin asioita, kuten kasvatuskumppanuus ja turvallisuus, joita me itsekin pidämme tärkeinä kasvattajina.

Opinnäytetyön tekeminen oli meille melko haasteellista. Yhteisen ajan löytäminen oli välillä vaikeaa ja motivaatiokin oli usein hukassa. Työparin olemassaolo ja tuki kuitenkin auttoi meitä molempia eteenpäin, sillä kyseessä ei ollut vain oma opinnoissa eteneminen ja valmistuminen vaan myös toisen valmistuminen. Opinnäytetyömme tekoprosessin aikana koimme muutamia takaiskuja, jotka ovat vaikuttaneet voimakkaasti motivaatioomme ja sitä kautta myös mahdollisesti työmme lopputulokseen. Ensin saimme kuulla, että päiväkotit Sateenkaaren silloinen johtaja, joka oli meiltä tätä työtä pyytänyt, siirtyisi toisiin tehtäviin. Pian tämän jälkeen saimme myös tietää, että pienryhmä ei jatkaisikaan toimintaansa seuraavana vuonna, vaikka niin meille oli aluksi kerrottu. Tämän takia opinnäytetyömme ja tekemämme tutkimus eivät ole enää ajankohtaisia ja hyödyllisiä, sillä saamiemme tulosten pohjalta ei voida kehittää pienryhmän toimintaa, mikä oli alkuperäinen tavoitteemme.

Tutkimuksen tekeminen oli meille haastava ja antoisa prosessi. Kysymysten miettiminen ja muokkaaminen vei aikaa ja niitä työstettiin pitkään. Onneksi saimme päiväkotit Sateenkaaresta tukea ja apua työssämme. He auttoivat esimerkiksi käymällä kyselymme läpi etukäteen ja antamalla parannusehdotuksia. Opinnäytetyömme teoriaosuuden tekeminen selkiinnytti ajatuksiamme päivähoidosta ja sen laadusta. Päiväkotimaailma, ohjaavine asiakirjoineen ja muotoineen avautui meille aivan uudella tavalla. Tämä varmasti edesauttaa tulevaisuudessa meitä molempia omassa työssämme varhaiskasvatuksen parissa. Toisaalta, meillä molemmilla on jo kokemusta päivähoidosta ja yhteistyöstä vanhempien kanssa. Omat kokemuksemme helpottivat osaltaan työmme tekemistä, sillä meille oli muodostunut jo selkeä perusta aiheesta, jonka pohjalta lähdimme työtämme rakentamaan. Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi on kehittänyt osaamistamme ja ammatillisuuttamme.

LÄHTEET

Alila, K. & Parrila, S. (toim.) 2004. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus julkaisuja 2004: 17. Laadunhallinnan perusteita ja menetelmiä varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Edita Prima Oy.

Asetus lasten päivähoitosta 16.3.1973/239.

Esiopetussuunnitelman perusteet 2000. Opetushallitus. 2000.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. 2. painos. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Hujala, E., Puroila, A., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: T-print.

Högström, B. & Saloranta O. 2001. Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Stakes. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kontu, E. & Suhonen, E. (toim.) 2005. Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Yliopistopaino.

Kotkan kaupungin esiopetussuunnitelma 2007.

Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2008, Päivähoidon palvelualue.

Kunnan vasu. Varttua internetsivut. Saatavissa:

http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/todentuva/kunnan_vasu/kuntavasu.htm. [Viitattu 26.9.2009].

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.

Lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä. Unicefin internetsivut. Saatavissa:

http://www.unicef.fi/LOS_lyhyt. [Viitattu:26.9.2009].

Lapsen vasu. Varttua- internetsivut. Saatavissa:

http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/todentuva/lapsen_vasu/lapsenvasu.htm. [Viitattu 26.9.2009].

Lapsuuden arvon ja lasten oikeuksien puolustajana. Lastentarhanopettajaliiton internetsivut. Saatavissa:

<http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/01LTOL/00LTOL/LTOL ESITE.PDF>
<http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/01LTOL/00LTOL/LTOL ESITE.PDF>. [Viitattu 26.9.2009].

Lasten ja nuorten palveluiden toimintasääntö. Kotkan kaupungin säädöskokoelma 2009

Nro 6. Saatavissa:

<http://www.kotka.fi/showattachment.asp?ID=13529&DocID=1344%20> [Viitattu 26.9.2009].

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3.uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Peltonen, H. 2004. Kasvattajana sosiaali- ja terveysalan ammateissa. 4. uudistettu painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Päiväkoti Sateenkaaren varhaiskasvatussuunnitelma.

Tauriainen, L. 2000. Kohti yhteistä laatua - Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Oppaita 56. Stakes.

KOTKAN KAUPUNKI	VIRANHALTIJAPÄÄTÖS §		Sivu
Hyvinvointipalvelut			
Lasten ja nuorten palveluiden vastuualue			
Päivähoidonjohtaja	12.9.2008	157	1

Dnro OPSI: 213 /2008

Tutkimuslupa/ Esiopetuksen toiminnan arviointi

Valmistelija: Päivähoidon johtaja Maija Rikberg

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opiskelijat Immi Heininen ja Sanni Lampinen hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyötänsä varten.

Opinnäytetyössä käsitellään pienryhmässä tapahtuvan esiopetuksen toiminnan arviointia . Tutkimus on tarkoitus toteuttaa Sateenkaaren päiväkodissa ja se käsittää kyselytutkimukset sekä lasten vanhemmille että päiväkodin henkilökunnalle.

Päätös: Hyväksytään

Toimeenpano:

Ote: Immi Heininen
Sanni Lampinen
Tiina Palviainen
Lautakunnan puheenjohtaja

Oikaisuvaatimusohjeet

Päivähoidonjohtaja Maija Rikberg

Tämä pöytäkirja on yleisesti nähtävänä Tämä pöytäkirja on nähtävänä Lasten ja nuorten palveluissa 1.10.2008 klo 9.00 - 12.00

Alkukysely

Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa ensivaikutelmianne pienryhmä esiopetuksesta, mielipiteitänne sekä toiveitänne ja odotuksianne lapsenne esiopetusvuodelle.

Kyselyssä on sekä avoimia kysymyksiä, että rajattuja kysymyksiä. Kaikkien kysymysten jälkeen on varattu hieman tilaa, mikäli haluatte kommentoida asiaa enemmän ja kertoa mielipiteenne. Toivomme, että jaatte ajatuksenne ja mielipiteenne kanssamme avoimesti. Turhia kommentteja ei tässä tapauksessa ole. Kaikkia vastauksia voi tarvittaessa jatkaa kääntöpuolelle. Kiitos.

Kysely palautetaan viimeistään 17.10.2008 oheisessa kirjekuoressa kyselyille varattuun paikkaan.

Mikäli ette halua osallistua kyselyyn, palautattehan lomakkeen meille silti tyhjänä. Kiitos.

Vastaajan sukupuoli: Mies Nainen (Voitte halutessanne vastata myös yhdessä)

Lapsen sukupuoli: Poika Tyttö (vapaaehtoinen)

1. Onko lapsenne ollut muualla aiemmin hoidossa? Kyllä Ei

Jos kyllä, niin missä

a) Päiväkodissa

b) Perhepäivähoidossa

c) Hoitaja lapsen omassa kodissa

d) Muualla, missä? _____

2. Kuinka hyvin uudesta pienryhmä esiopetuksesta päiväkotia Sateenkaareissa on mielestänne tiedotettu teille etukäteen?

Erittäin hyvin   Melko hyvin   Kohtalaisesti   Melko huonosti   Todella huonosti   Eos(=en osaa sanoa)

5

4

3

2

1

0

Kommentteja: _____

_____

3. Onko pienryhmä esiopetuksen järjestäminen mielestänne

- a) Hyvä asia
- b) Huono asia
- c) En osaa sanoa

Miksi: _____
_____

4. Ovatko päiväkotit Sateenkaaren tilat teille entuudestaan tuttuja / Oletteko päässeet tutustumaan Sateenkaaren päiväkodin tiloihin ennen lapsenne esiopetuksen/ päivähoidon alkamista? Kyllä Ei

Kommentoitavaa: _____
_____

5. Onko päiväkodin henkilökunta teille entuudestaan tuttu / Oletteko päässeet tutustumaan päiväkodin henkilökuntaan ennen lapsenne esiopetuksen/ päivähoidon alkamista? Kyllä Ei

Kommentoitavaa: _____
_____

6. Kuinka tärkeää teille on, että lapsenne esiopetusryhmän henkilökunta on teille tuttua?

Erittäin tärkeää	Melko Tärkeää	Ei kovinkaan tärkeää	Ei yhtään tärkeää	Eos.
4	3	2	1	0

Miksi: _____
_____
_____

7. Kuinka tyytyväisiä olette olleet vastaanottoon päiväkodissa?

Erittäin tyytyväisiä	Melko tyytyväisiä	Melko tyytymättömiä	Todella tyytymättömiä	Eos.
4	3	2	1	0

Miksi: _____
_____
_____

8. Onko lapsenne reagoinut jotenkin ryhmään siirtymiseen / uuteen päiväkotiin? Kyllä Ei

Jos kyllä, miten? _____
 _____
 _____

9a. Millaisella mielialalla lapsenne tuli ensimmäisenä päivänä esiopetukseen? (esim. iloisesti, jännittyneesti, pelokkaasti, vastahakoisesti...)

_____
 _____
 _____

9b. Mistä arvelette tämän johtuvan?

_____
 _____
 _____

10. Onko lapsenne mielestänne ollut tyytyväinen esiopetuksessa? Kyllä Ei En osaa sanoa

Miksi arvelette näin: _____
 _____
 _____
 _____

11. Kuinka hyvin perheenne päivähoitoa ja esiopetusta koskevat tarpeet ja toiveet on selvitetty etukäteen? (esim. allergiat)

Erittäin hyvin	Melko hyvin	Kohtalaisesti	Melko huonosti	Todella huonosti	Eos.
5	4	3	2	1	0

Kommentoitavaa: _____
 _____
 _____

12. Mitä on mielestänne laadukas päivähoito? (vähintään 5 asiaa)

---

13. Mitä on mielestänne laadukas esiopetus? (vähintään 5 asiaa)

---

14. Mitä toiveita ja odotuksia teillä on lapsenne esiopetusvuotta kohtaan?

Kiitos vaivannäöstänne!☺

Kysely

Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa mielipiteitänne lapsenne päivähoiton laadusta ja päivähoiton sujuvuudesta sekä esiopetuksen lapsellenne antamista valmiuksista.

Kyselyssä on sekä avoimia kysymyksiä, että rajattuja kysymyksiä. Jokaisen kysymyksen jälkeen on varattu hieman tilaa kommentointia varten, johon toivomme teidän perustelevan vastauksenne.

Voitte jatkaa vastauksianne myös kääntöpuolelle. Toivomme, että jaatte ajatuksenne ja mielipiteenne kanssamme avoimesti, jotta kyselyllä pystyttäisiin parantamaan päiväkodin toimintaa. Kiitos.

Mikäli haluatte tekemiemme kyselyiden tulokset tietoonne, ilmoittakaa sähköpostiosoitteenne pienryhmän tilojen seinältä löytyvään lomakkeeseen, niin lähetämme tulokset teille opinnäytetyömme valmistuttua.

Kysely palautetaan viimeistään 8.5.2009 suljetussa kirjekuoressa ryhmän henkilökunnalle.

Mikäli ette halua osallistua kyselyyn, palautattehan lomakkeen meille silti tyhjänä. Kiitos.

Yhteistyö ja kasvatuskumppanuus

1. Miten hyvin teitä huomioidaan päivittäisessä kanssakäymisessä henkilökunnan kanssa? (esim. päiväkotiin tuodessa ja hakiessanne lasta)

Erittäin hyvin   Melko hyvin   Kohtalaisesti   Melko huonosti   Todella huonosti   Eos(=en osaa sanoa)

5   4   3   2   1   0

Kommentteja: _____

2. Kuinka hyvin koette, että pääsette vaikuttamaan lapsenne esiopetuksen ja päivähoiton suunnitteluun, sisältöön ja tavoitteisiin?

Erittäin hyvin   Melko hyvin   Kohtalaisesti   Melko huonosti   Todella huonosti   Eos.

5   4   3   2   1   0

Kommentteja: _____

3. Kuinka hyvin luottamus toteutuu teidän ja päiväkodin henkilökunnan välillä?

Erittäin hyvin	Melko hyvin	Kohtalaisesti	Melko huonosti	Todella huonosti	Eos.
5	4	3	2	1	0

Kommentteja: _____

_____

4. Miten teidän ja päiväkodin henkilökunnan välinen vuorovaikutus ja yhteistyö mielestänne toimii? (esim. tiedonkulku, kunnioitus)

_____

_____

_____

5 a. Mitä asioita toivotte, että teille kerrotaan lapsenne hoitopäivästä?

Mainitkaa kolme teille tärkeintä asiaa

1. _____
2. _____
3. _____

5 b. Kerrotaanko teille toivomanne asiat? Kyllä Ei

6 a. Millaisia yhteistyömuotoja kodin ja päivähoiton välillä tulisi mielestänne olla? (esim. vanhempainillat, juhlat, retket, perhekohtaiset keskustelut, muuta mitä?)

_____

_____

_____

6 b. Onko näitä ollut mielestänne tarpeeksi esiopetusvuoden aikana? Kyllä Ei

Kommentoitavaa: _____

_____

_____

Lapsen kasvatus ja huomioiminen yksilönä

7. Kuinka hyvin lapsenne viihtyy mielestänne päiväkodissa?

Erittäin hyvin	Melko hyvin	Kohtalaisesti	Melko huonosti	Todella huonosti	Eos.
5	4	3	2	1	0

Kommentteja: _____
_____

8. Kuinka hyvin lapsenne perustarpeet on huomioitu hänen esiopetuksessaan?

Erittäin hyvin	Melko hyvin	Kohtalaisesti	Melko huonosti	Todella huonosti	Eos.
5	4	3	2	1	0

Kommentteja: _____
_____

9. Kuinka hyvin lapsenne erityistarpeet ja kehitystaso on otettu huomioon hänen esiopetuksessaan?

Erittäin hyvin	Melko hyvin	Kohtalaisesti	Melko huonosti	Todella huonosti	Eos.
5	4	3	2	1	0

Kommentteja: _____
_____

10. Huomioidaanko lapsenne mielestänne yksilönä päivähoitossa? Kyllä Ei

Jos kyllä, miten tämä mielestänne näkyy? _____
_____
_____

Jos ei, mitä muutoksia toivoisitte asiaan? _____
_____
_____

Toiminnan sisältö

11. Kuinka lapsilähtöistä pienryhmän toiminta on mielestänne?

Erittäin	Melko	Kohtalaisen	Vähän	Ei ollenkaan	Eos
5	4	3	2	1	0

Kommentteja: _____
 _____

12. Kuinka monipuolista pienryhmän toiminta on mielestänne?

Erittäin	Melko	Kohtalaisen	Vähän	Ei ollenkaan	Eos
5	4	3	2	1	0

Kommentteja: _____
 _____

13. Onko pienryhmän toiminta mielestänne tarpeeksi virikkeellistä? Kyllä Ei

Jos kyllä, miten tämä mielestänne näkyy? _____
 _____
 _____

Jos ei, mitä muutoksia toivoisitte asiaan? _____
 _____
 _____

Päivähoidon puitteet

14. Ovatko päiväkodin tilat mielestänne turvalliset ja päivähoitoon soveltuvat? Kyllä Ei

Jos kyllä, miten tämä mielestänne näkyy? _____
 _____
 _____

Jos eivät, mitä muutoksia toivoisitte asiaan? _____
 _____
 _____

15. Kuinka hyvin päiväkodin toiminta vastaa perheenne tarpeita? (esim. aukioloajat, joustaminen hoitoajoissa)

Erittäin hyvin	Melko hyvin	Kohtalaisesti	Melko huonosti	Todella huonosti	Eos.
5	4	3	2	1	0

Kommentteja: _____
_____

16. Onko päiväkodin henkilökunta mielestänne tarpeeksi ammattitaitoista? Kyllä Ei

Jos kyllä, miten tämä mielestänne näkyy? _____

_____
_____

Jos ei, niin miksi? _____

_____
_____

Esiopetuksen toteutuminen

17. Mihin olette olleet erittäin tyytyväisiä lapsenne esiopetuksessa? Mainitkaa kolme teille tärkeintä asiaa.

1. _____

2. _____

3. _____

18 a. Mihin olette olleet tyytymätön lapsenne esiopetuksessa? Mainitkaa kolme teille tärkeintä asiaa.

1. _____

2. _____

3. _____

18 b. Miten muuttaisitte näitä asioita?

_____
_____
_____

19. Kuinka hyvä lapsenne esiopetusryhmän yhteishenki mielestänne on? (esim. onko lapsellanne ystäviä, toimiiko vuorovaikutus lasten välillä)

Erittäin hyvin	Melko hyvin	Kohtalaisesti	Melko huonosti	Todella huonosti	Eos.
5	4	3	2	1	0

Kommentteja: _____

---

20. Kuinka hyvin lapsenne on mielestänne saavuttanut oppimistavoitteensa esiopetusvuoden aikana?

Erittäin hyvin	Melko hyvin	Kohtalaisesti	Melko huonosti	Todella huonosti	Eos.
5	4	3	2	1	0

Kommentteja: _____

Kiitos vaivannäöstänne! 😊